Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kahdeksas jaosto)

3 päivänä maaliskuuta 2016*

Valtiontuet — Italian viranomaisten myöntämä taannehtiva hyvitys julkisesta palvelusta — Alueiden välisen linja-autoliikenteen palvelut vuosina 1987–2003 — Päätös, jossa tuki todetaan soveltumattomaksi sisämarkkinoille — Julkisen palvelun velvoitteen voimassa pitäminen — Hyvityksen myöntäminen — Asetus (ETY) N:o 1191/69

Asiassa T-15/14,

Simet SpA, kotipaikka Rossano Calabro (Italia), edustajinaan asianajaja A. Clarizia, asianajaja C. Varrone ja asianajaja P. Clarizia,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään G. Conte, D. Grespan ja P.-J. Loewenthal,

vastaajana,

jossa vaaditaan kumottavaksi hyvityksestä Simet SpA:lle julkisen liikenteen palveluista vuosina 1987–2003 (valtiontuki SA.33037 (2012/C) – Italia) 2.10.2013 annettu komission päätös 2014/201/EU (EUVL 2014, L 114, s. 67),

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja D. Gratsias sekä tuomarit M. Kancheva (esittelevä tuomari) ja C. Wetter,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.7.2015 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

tuomion

Asian tausta

1 Kantaja Simet SpA on yhtiö, joka tarjoaa maanteitse harjoitettavan henkilöliikenteen palveluja. Kantaja liikennöi erityisesti alueiden välisten säännöllisten reittien verkostoa linja-autoilla Calabrian ja Italian muiden alueiden välillä (jäljempänä alueiden väliset reitit). Näiden palvelujen, jotka muodostavat suurimman osan sen toiminnasta, lisäksi kantaja tarjoaa muitakin palveluja, esimerkiksi kansainvälisiä kuljetuspalveluja, matkailupalveluja ja linja-autojen vuokrausta kuljettajan kanssa.

Kantajan toimintaa koskeva lainsäädäntö- ja sääntelykehys

2 Kantajan toimintaa on vuosien mittaan koskenut perättäiset lainsäädäntö- ja sääntelytoimet niin kansallisella kuin Euroopan unioninkin tasolla.

Unionin oikeus

3 Maantieliikenteen alaa on säännelty unionin tasolla muun muassa julkisten palvelujen käsitteeseen rautatie-, maantie- ja sisävesiliikenteessä olennaisesti kuuluvia velvoitteita koskevista jäsenvaltioiden toimenpiteistä 26.6.1969 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 1191/69 (EUVL L 156, s. 1).

4 Asetuksen N:o 1191/69 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on lakkautettava kaikki tässä asetuksessa tarkoitetut julkisten palvelujen käsitteeseen olennaisesti kuuluvat rautatie-, maantie- ja sisävesiliikennettä koskevat velvoitteet.

2. Tällaiset velvoitteet voidaan kuitenkin pitää voimassa, jos ne ovat välttämättömiä riittävien liikennepalvelujen varmistamiseksi.

– –

4. Edellä 2 kohdassa tarkoitettujen velvoitteiden voimassa pitämisestä – – kuljetusyrityksille aiheutuvat taloudelliset rasitukset on hyvitettävä tässä asetuksessa säädettyjen yhteisten menettelyjen mukaisesti.”

5 Asetuksen N:o 1191/69 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. ’Julkisen palvelun velvoitteilla’ tarkoitetaan velvoitteita, joita kyseinen kuljetusyritys ei omien taloudellisten etujensa kannalta katsoen ottaisi kantaakseen tai ei ottaisi kantaakseen samassa määrin tai samoilla ehdoilla.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuja julkisen palvelun velvoitteita ovat liikennöintivelvoite, kuljetusvelvoite ja hintavelvoitteet.

3. Tässä asetuksessa ’liikennöintivelvoitteella’ tarkoitetaan kuljetusyritykselle asetettuja velvollisuuksia ryhtyä yrityksen liikenneluvan tai muun vastaavan luvan nojalla käyttämän reitin tai rakenteiden ja laitteiden osalta kaikkiin tarvittaviin toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että sen tarjoamat liikennepalvelut täyttävät niiden jatkuvuudelle, säännöllisyydelle ja kapasiteetille asetetut vaatimukset. Siihen kuuluu myös velvollisuus järjestää lisäpalveluja sekä velvollisuus pitää palvelujen lakattua kunnossa reitit, kalusto, jos niitä ei tarvita koko verkkoa varten, sekä rakenteet ja laitteet.

4. Tässä asetuksessa ’kuljetusvelvoitteella’ tarkoitetaan kuljetusyritykselle asetettuja velvollisuuksia ottaa ja kuljettaa matkustajia tai tavaroita tietyillä maksuilla ja ehdoilla.

5. Tässä asetuksessa ’hintavelvoitteilla’ tarkoitetaan kuljetusyritykselle asetettuja velvollisuuksia soveltaa erityisesti tiettyihin matkustajaryhmiin, tiettyihin tavararyhmiin tai tiettyihin reitteihin julkisen viranomaisen vahvistamia tai hyväksymiä maksuja, jotka ovat ristiriidassa yrityksen taloudellisen edun kanssa ja jotka aiheutuvat tiettyjen hintatoimenpiteiden vahvistamisesta tai kieltäytymisestä muuttaa tällaisia toimenpiteitä.

Edellä olevan alakohdan säännöksiä ei sovelleta velvollisuuksiin, jotka johtuvat yleisistä, koko talouselämää koskevista hintapoliittisista toimenpiteistä tai kuljetusmaksuja ja -ehtoja yleisesti koskevista toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on kuljetusmarkkinoiden tai niiden osan järjestely.”

6 Asetuksen N:o 1191/69 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Kuljetusyritysten asiana on hakea jäsenvaltioiden toimivaltaisilta viranomaisilta julkisen palvelun velvoitteen lakkauttamista kokonaan tai osittain, jos tällainen velvoite aiheuttaa niille taloudellista haittaa.

2. Hakemuksissaan kuljetusyritykset voivat ehdottaa käytettävän kuljetusmuodon korvaamista muulla kuljetusmuodolla. Yritysten on sovellettava 5 artiklan säännöksiä arvioidessaan mahdollisia säästöjä taloudellisen asemansa parantamiseksi.”

7 Asetuksen N:o 1191/69 5 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Liikennöinti- tai kuljetusvelvoitteen on katsottava aiheuttavan taloudellista haittaa, jos se taloudellisen rasituksen väheneminen, joka voitaisiin saavuttaa lakkauttamalla kyseinen velvoite joko kokonaan tai osittain, on suurempi kuin kyseisestä lakkauttamisesta aiheutuva tulojen väheneminen sen liikennöinnin tai liikennöintiryhmän osalta, johon velvoite kohdistuu.

Taloudelliset haitat on määritettävä tarvittaessa todennettavan laskelman perusteella, jossa vuotuinen taloudellinen haitta on esitetty velvoitteen lakkauttamisesta aiheutuvan vuotuisen taloudellisen rasituksen vähenemisen ja siitä aiheutuvan vuotuisen tulojen vähenemisen erotuksena.

Jos liikennöinti- tai kuljetusvelvoite kuitenkin koskee useampaa kuin yhtä henkilö- tai tavaraliikennelajia jonkin liikenneverkon koko alueella tai sen merkittävällä osalla, velvoitteen lakkauttamisella poistettava taloudellinen rasitus on arvioitava kohdistamalla yritykselle liikennöinnistä aiheutuvat kokonaiskustannukset eri liikennelajien osille.

Taloudellinen haitta on tässä tapauksessa yrityksen julkisen palvelun velvoitteen kohteena olevaan toiminnan osaan kohdistettavien kulujen ja vastaavien tulojen erotus.

Taloudelliset haitat on määritettävä ottamalla huomioon velvoitteen vaikutus yrityksen koko toimintaan.

2. Hintavelvoitteen on katsottava aiheuttavan taloudellista haittaa, jos velvoitteen kohteena olevan liikenteen tulojen ja sen aiheuttaman taloudellisen rasituksen välinen erotus on pienempi kuin kyseisestä liikennöinnistä saatavien tulojen ja siitä aiheutuvan taloudellisen rasituksen välinen erotus, jos toiminta tapahtuisi liiketaloudellisin perustein, ottaen huomioon sekä velvoitteen kohteena olevan toiminnan kustannukset että markkinatilanne.”

8 Asetuksen N:o 1191/69 6 artiklan 2 kohdan mukaan ”päätöksissä pitää voimassa julkisen palvelun velvoite joko kokonaan tai osittain taikka lakkauttaa se tietyn määräajan kuluessa on määrättävä niistä aiheutuvien taloudellisten rasitusten hyvittämisestä; tällaisen hyvityksen suuruus on määrättävä 10–13 artiklassa säädettyjä yhteisiä menettelyjä noudattaen”.

9 Asetuksen N:o 1191/69 10 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Liikennöinti- ja kuljetusvelvoitteen osalta 6 artiklassa tarkoitetun hyvityksen on vastattava suuruudeltaan yrityksen taloudellisen rasituksen vähenemisen ja sen saamien tulojen vähenemisen erotusta, jos kyseinen velvoite lakkautettaisiin kokonaan tai olennaisilta osin harkittavana olevaksi ajaksi.

Jos taloudellinen rasitus on arvioitu kohdistamalla yritykselle kyseisestä liikennöinnistä aiheutuvat kokonaiskustannukset sen eri liikennetoimintojen osille, hyvityksen on vastattava suuruudeltaan yrityksen kyseisen julkisen palvelun velvoitteen kohteena olevaan toiminnan osaan kohdistettavien kustannusten ja vastaavien tulojen erotusta.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuja taloudellisia rasituksia ja tuloja arvioitaessa on otettava huomioon kyseisen velvoitteen lakkauttamisen vaikutukset yrityksen koko toimintaan.”

10 Asetuksen N:o 1191/69 12 artiklassa säädetään, että velvoitteiden voimassa pitämisestä aiheutuvia kustannuksia laskettaessa on edellytettävä, että yritystä hoidetaan tehokkaasti ja että tarjottavien liikennepalvelujen laatu on riittävä. Oman pääoman korot voidaan vähentää kustannuslaskelmissa huomioon otetuista koroista.

11 Asetuksen N:o 1191/69 14 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Lukuun ottamatta 1 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja tapauksia jäsenvaltiot saavat tämän asetuksen voimaantulopäivän jälkeen asettaa kuljetusyritykselle julkisen palvelun velvoitteita ainoastaan, jos tällaiset velvoitteet ovat välttämättömiä riittävien liikennepalvelujen varmistamiseksi.

2. Jos näin asetetut velvoitteet aiheuttavat kuljetusyrityksille 5 artiklan 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua taloudellista haittaa tai 9 artiklassa tarkoitettuja taloudellisia rasituksia, jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on tällaisten velvoitteiden asettamisesta päättäessään päätettävä niistä aiheutuvien taloudellisten haittojen hyvittämisestä. Sovelletaan, mitä 10–13 artiklassa säädetään.”

12 Asetuksen N:o 1191/69 17 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”2. Tämän asetuksen nojalla maksettavia hyvityksiä ei koske Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu alustava ilmoitusmenettely.

Jäsenvaltioiden on viipymättä toimitettava komissiolle velvoitelajeittain ryhmitellyt erittelyt hyvityksistä, jotka on maksettu kuljetusyrityksille niistä yrityksille aiheutuvista taloudellisista rasituksista, jotka aiheutuvat 2 artiklassa tarkoitetun julkisen palvelun velvoitteen voimassa pitämisestä tahi yhden tai useamman ryhmän etujen vuoksi vahvistettujen henkilöliikenteen kuljetusmaksujen ja -ehtojen noudattamisesta henkilöliikenteessä.”

13 Asetuksen N:o 1191/69 muuttamisesta 20.6.1991 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 1893/91 (EYVL L 169, s. 1), joka tuli voimaan 1.7.1992, lakkautettiin jäsenvaltioiden mahdollisuus pitää voimassa tai asettaa julkisen palvelun velvoitteita kuljetusyrityksille paitsi niille, joiden toiminta rajoittui yksinomaan kaupunki- ja esikaupunkiliikenteen tai alueellisen liikenteen harjoittamiseen.

14 Asetuksen N:o 1191/69 1 artiklan 4 kohdassa, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1893/91, nimittäin säädetään, että ”sellaisten riittävien liikennepalvelujen varmistamiseksi, joissa otetaan erityisesti huomioon sosiaaliset tekijät ja ympäristötekijät sekä kaupunki- ja aluesuunnittelu, tai joiden tarkoituksena on tarjota määrähintoja tietyille matkustajaryhmille, jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat tehdä kuljetusyrityksen kanssa sopimuksia julkisista palveluista”.

15 Niinpä asetuksen N:o 1191/69 14 artiklassa, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1893/91, säädetään seuraavaa:

”1. ’Sopimuksella julkisista palveluista’ tarkoitetaan jäsenvaltion toimivaltaisten viranomaisten ja kuljetusyrityksen välillä tehtyä sopimusta riittävien liikennepalvelujen tarjoamisesta.

Sopimus julkisista palveluista voi erityisesti koskea:

— liikennepalveluja, jotka täyttävät vahvistetut jatkuvuus-, säännöllisyys-, kapasiteetti- ja laatuvaatimukset;

— täydentäviä liikennepalveluja;

— liikennepalveluja määrätyin maksuin ja ehdoin erityisesti tietyille matkustajaryhmille tai tietyillä reiteillä;

— liikenteen mukauttamista vastaamaan todellisia tarpeita.

2. Sopimuksessa julkisista palveluista on oltava muun muassa seuraavat kohdat:

a) tarjottavan palvelun ominaisuudet, erityisesti jatkuvuus-, säännöllisyys-, kapasiteetti- ja laatuvaatimukset;

b) sopimuksessa tarkoitettujen palvelujen hinta, joka joko lisätään tariffituloihin tai johon sisältyvät tariffitulot, sekä tiedot näiden kahden osapuolen välisestä taloudellisesta suhteesta;

c) sopimuksen muuttamista koskevat määräykset, erityisesti odottamattomien muutosten varalta;

d) sopimuksen voimassaoloaika;

e) seuraamukset sopimuksen noudattamatta jättämisestä.

3. Sellaisten palvelujen tarjoamiseen tarvittava omaisuus, joita koskee [sopimus julkisista palveluista], voi kuulua yritykselle tai se voidaan asettaa yrityksen käytettäväksi.

4. Jos yritys aikoo lopettaa yleisölle jatkuvasti ja säännöllisesti tarjoamansa liikennepalvelun, jota ei koske sopimusjärjestelmä eikä julkisen palvelun velvoite, taikka olennaisesti muuttaa sitä, yrityksen on ilmoitettava asiasta jäsenvaltion toimivaltaisille viranomaisille noudattaen vähintään kolmen kuukauden ilmoittamisaikaa.

Toimivaltaiset viranomaiset voivat päätöksellään luopua vaatimasta tällaista ilmoitusta.

Tämä säännös ei vaikuta muihin kansallisiin menettelyihin, joita sovelletaan oikeuteen lopettaa liikenne tai muuttaa sitä.

5. Saatuaan 4 kohdassa tarkoitetun ilmoituksen toimivaltaiset viranomaiset voivat vaatia, että kyseinen palvelu säilytetään enintään yhden vuoden ajan ilmoituspäivästä, ja niiden on ilmoitettava asiasta yritykselle viimeistään yksi kuukausi ennen ilmoittamisajan päättymistä.

Ne voivat myös aloittaa neuvottelut tällaisen liikennepalvelun aloittamisesta tai muuttamisesta.

6. Kuljetusyrityksille 5 kohdassa tarkoitetuista velvoitteista aiheutuvat kulut on hyvitettävä II, III ja IV jaksossa vahvistettujen yhteisten menettelyjen mukaisesti.”

16 Asetuksen N:o 1191/69 1 artiklan 5 kohdassa, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1893/91, sitä vastoin säädetään, että ”jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset voivat – – pitää voimassa tai asettaa 2 artiklassa tarkoitettuja kaupunkien tai esikaupunkien henkilöliikennettä taikka alueellista henkilöliikennettä koskevia julkisen palvelun velvoitteita”. Tässä tapauksessa ”edellytyksistä ja tarkemmista ehdoista mukaan lukien hyvitysmenettelyistä säädetään II, III ja IV jaksossa”.

17 Kyseisessä säännöksessä täsmennetään myös seuraavaa:

”Jos kuljetusyritys harjoittaa sekä liikennettä, jota koskee julkisen palvelun velvoite, että myös muuta toimintaa, julkisiin palveluihin kuuluvaa toimintaa on harjoitettava erillisenä osastona, jonka on täytettävä vähintään seuraavat edellytykset:

a) kustakin toiminnasta pidetään erikseen kirjanpitoa ja kuhunkin toimintaan kuuluvaa osaa varoista käsitellään voimassa olevien kirjanpitosäännösten mukaisesti;

b) menot katetaan käyttötuloilla ja julkisten viranomaisten suorittamilla avustuksilla ja korvauksilla ilman mahdollisuutta siirtää niitä yrityksen eri toimintalohkojen välillä.”

18 Asetus N:o 1191/69, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1893/91, on kumottu rautateiden ja maanteiden julkisista henkilöliikennepalveluista sekä asetusten N:o 1191/69 ja (ETY) N:o 1107/70 kumoamisesta 23.10.2007 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EY) N:o 1370/2007 (EUVL L 315, s. 1), joka tuli voimaan 3.12.2009.

Kansallinen oikeus

19 Kantaja liikennöi alun perin alueiden välisiä reittejä vuosittaisten konsessioiden nojalla, jotka myönsi Italian infrastruktuuri- ja liikenneministeriö (Ministero delle Infrastructure e dei Trasporti, jäljempänä MIT) soveltamalla yksityisille yrityksille myönnettäviin konsessioihin perustuvasta linja-autolla harjoitettavasta linjaliikenteestä matkustajien, matkatavaroiden ja maatalouslähetysten kuljettamiseksi 28.9.1939 annettua lakia nro 1822 (legge n. 1822 Disciplina degli autoservizi di linea (autolinee) per viaggiatori, bagagli e pacchi agricoli in regime di concessione all’industria privata) (GURI nro 292, 18.12.1939; jäljempänä laki nro 1822/1939).

20 Lain nro 1822/1939 3 §:n mukaan konsessio myönnettiin ”sellaisten erityisten eritelmien perusteella, jotka sisältävät kaikki itse konsessiota koskevat tekniset, hallinnolliset ja taloudelliset edellytykset sekä postilähetysten kuljetusvelvoitteet”. Saman lain 6 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädettiin, että jos samalle konsessiolle oli useita hakijoita, viranomainen antoi etusijan erityisesti sille, joka osoitti kantavansa muita paikallista etua koskeviin toimiin tai palveluihin liittyviä velvoitteita, jotka olivat yhteydessä liikennepalveluihin, ja kykeni kantamaan ne. Lisäksi lain nro 1822/1939 1 §:ssä säädettiin, että konsessionhaltijoilla oli velvollisuus kuljettaa postilähetyksiä posti- ja lennätinviranomaisten pyynnöstä.

21 Lakia nro 1822/1939 muutettiin valtion toimivaltaan kuuluvien linja-autoliikennejärjestelmien konsessiomenettelyn yksinkertaistamisesta 22.4.1994 annetulla tasavallan presidentin asetuksella nro 369 (decreto del Presidente della Repubblica n. 369 Regolamento recante semplificazione del procedimento di concessione di autolinee ordinarie di competenza statale) (GURI nro 136, supplemento ordinario nro 91, 13.6.1994; jäljempänä asetus nro 369/1994). Asetuksen nro 369/1994 nojalla yritysten, jotka halusivat saada konsession, oli osoitettava konsessiohakemuksessaan ”selvästi ja yksityiskohtaisesti, että yleishyödyllisiksi todettuja vaatimuksia on mahdoton täyttää kokonaan tai osittain liikennepalveluilla, jotka jo ovat olemassa”.

22 Laki nro 1822/1939, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella nro 369/1994, on kumottu valtion toimivaltaan kuuluvien alueiden välisten autoliikennepalvelujen uudelleenjärjestämisestä 21.11.2005 annetulla asetuksella nro 285 (decreto legislativo n. 285 Riordino dei servizi automobilistici interregionali di competenza statale (GURI nro 6, supplemento ordinario, 9.1.2006), joka on annettu soveltamalla maanteiden henkilö- ja tavaraliikenteen alan sääntelyn uudistamiseksi hallitukselle annettavasta valtuutuksesta 1.3.2005 annettua lakia nro 32 (legge n. 32 Delega al Governo per il riassetto normativo del settore dell'autotrasporto di persone e cose) (GURI nro 57, 10.3.2005).

23 Asetuksen nro 285/2005 siirtymäsäännöksistä kuitenkin seurasi, että laissa nro 1822/1939, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella nro 369/1994, säädetty vuosittaisten konsessioiden järjestelmä pidettiin kantajan osalta voimassa 31.12.2012 saakka.

24 Lisäksi kantajaan on sovellettu lukuisia kansallisia säännöksiä hyvitysten maksamisesta sellaisten taloudellisten rasitusten perusteella, jotka ovat johtuneet tietyistä maantieliikennepalveluja tarjoavien konsessionhaltijoiden kantamista velvoitteista.

25 Niinpä kantajaan on sovellettu pääasiallisesti alueiden välisiä autoliikennepalveluja tarjoavilla yrityksillä olevien julkisen palvelun velvoitteiden lakkauttamista, voimassa pidettävien julkisen palvelun velvoitteiden hyvittämistä ja tariffivelvoitteista aiheutuvien kulujen korvaamista koskevista säännöksistä 29.12.1969 annettua tasavallan presidentin asetusta nro 1227 (decreto del Presidente della Repubblica n. 1227 Norme riguardanti la soppressione degli obblighi di servizio pubblico nei confronti delle aziende esercenti servizi automobilistici a carattere prevalentemente interregionale, la compensazione degli obblighi di servizio pubblico da mantenere e il rimborso degli oneri per obblighi tariffari) (GURI nro 75, 25.3.1970; jäljempänä asetus nro 1227/69).

26 Asetuksen nro 1227/69 2 §:ssä säädettiin, että asetuksen N:o 1191/69 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti yrityksillä, jotka harjoittivat pääasiallisesti alueellisia maantieliikennepalveluja, oli mahdollisuus hakea MIT:ltä niille asetetun julkisen palvelun velvoitteen lakkauttamista kokonaan tai osittain, mikäli tällaista velvoitetta ei ollut lakkautettu. Niinpä kantaja sai 8.1.1981 Italian viranomaisilta asetuksen nro 1227/69 nojalla varoja niiden taloudellisten rasitusten hyvittämiseksi, jotka johtuivat konsessionhaltijoille vuosina 1972–1974 asetetuista hintavelvoitteista.

27 Lisäksi kantajaan on sovellettu valtion toimivaltaan kuuluvia linja-autolla tarjottavia julkisia reittiliikennepalveluja koskevista kiireellisistä toimenpiteistä 13.12.1986 annettua lakia nro 877 (legge n. 877 Interventi urgenti per gli autoservizi pubblici di linea di competenza statale) (GURI nro 295, 20.12.1986), jossa säädettiin, että yrityksille, jotka liikennöivät valtion toimivaltaan kuuluneita säännöllisiä linja-autoliikennepalveluja ja kansainvälisiä linja-autoliikennepalveluja Italian rajoilla, oli myönnettävä tukea 1.4.1972–1986 liikennöityjen etäisyyksien perusteella.

28 Kantaja ei ole enää myöhemmin saanut hyvitysmaksuja.

29 Lisäksi velvollisuuksien ja tehtävien antamiseksi alueille ja paikallisyhteisöille, julkishallinnon uudistamiseksi ja hallinnon yksinkertaistamiseksi hallitukselle annettavasta valtuutuksesta 15.3.1997 annetun lain nro 59 (legge n. 59 Delega al Governo per il conferimento di funzioni e compiti alle regioni ed enti locali, per la riforma della pubblica amministrazione e per la semplificazione amministrativa) (GURI nro 63, supplemento ordinario nro 56, 17.3.1997), sellaisena kuin se on muutettuna velvollisuuksien ja tehtävien antamisesta 15.3.1997 annetun lain nro 59 4 §:n 4 kohdan mukaisesti alueille ja paikallisyhteisöille julkisen paikallisliikenteen alalla 19.11.1997 annetulla

asetuksella nro 422 (Decreto legislativo n. 422 Conferimento alle regioni ed agli enti locali di funzioni e compiti in materia di trasporto pubblico locale, a norma dell'articolo 4, comma 4, della legge 15 marzo 1997, n. 59) (GURI nro 287, 10.12.1997), 4 §:n 4 momentin b kohdassa säädetään seuraavaa:

"on säädettävä, että alueet ja paikallisyhteisöt sääntelevät kukin oman toimivaltansa rajoissa palvelujen tarjoamista riippumatta näiden palvelujen tarjoamisen yksityiskohtaisista säännöistä ja siitä, missä muodossa palvelut on annettu hoidettaviksi joko konsessiolla tai 8.6.1990 annetun lain nro 142 22 ja 25 §:ssä säädettyjen menettelytapojen mukaisesti julkisista palveluista tehtävillä sopimuksilla; tällöin on noudatettava asetuksen (ETY) N:o 1191/69 2 ja 3 artiklaa ja asetusta (ETY) N:o 1893/91, taattava rahoitusvarmuus ja talousarvion kattaminen sekä 1.1.2000 mennessä se, että liikennetulojen ja toimintakustannusten välinen suhde on vähintään 0,35, josta on vähennetty infrastruktuurikustannukset sen jälkeen, kun – – direktiiviä 91/440/ETY on sovellettu alueellista ja paikallista etua koskevaan rautatieliikenteeseen; määriteltävä yksityiskohtaiset säännöt, joilla voidaan edistää monopolististen tilanteiden lopettamista kaupunki- ja esikaupunkiliikennettä koskevien palvelujen hallinnoinnissa ja ottaa käyttöön kilpailusääntöjä aika ajoin toteutettavissa palveluhankinnoissa; määriteltävä 1.1.2000 mennessä yksityiskohtaiset säännöt, joiden mukaisesti alueet korvaavat valtion ja Ferrovie dello Stato Span välisen julkista palvelua koskevan sopimuksen omilla itsenäisillä alueellista palvelua koskevilla sopimuksillaan [paikallista ja alueellista etua koskevien palvelujen osalta]."

Kantajan muutoksenhaut kansallisissa tuomioistuimissa

30 Kantaja vaati 22.10.1999 MIT:ltä hyvitystä julkisen palvelun velvoitteista, joista kantaja oli huolehtinut alueiden välisten reittien liikennöinnin yhteydessä ajanjaksona 1987–1999. MIT:n evättyä hyvityksen sillä perusteella, ettei kantajan vaatimus täyttänyt asetuksen N:o 1191/69 4 artiklassa kyseisen hyvityksen myöntämiselle asetettuja edellytyksiä, kantaja riitautti MIT:n päätöksen Italian tasavallan presidentille osoittamallaan ylimääräisellä muutoksenhaulla. Muutoksenhaku hylättiin Italian tasavallan presidentin asetuksella 10.10.2002.

31 Vuonna 2004 kantaja saattoi asian käsiteltäväksi Tribunale amministrativo regionale del Lazioon (Lazion alueellinen hallintotuomioistuin, Italia, jäljempänä TAR Lazio) saadakseen tunnustetuksi oikeutensa saada julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisen johdosta vuodesta 1987 lähtien kantamistaan taloudellisista rasituksista vastikkeeksi 66 891 982 euroa joko vuosittaisena hyvityksenä asetuksen N:o 1191/69, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1893/91, nojalla tai vahingonkorvauksena tai Italian siviilikoodeksin 2041 §:n mukaisena perusteettoman edun palautuksena. TAR Lazio jätti 12.1.2009 antamallaan tuomiolla (nro 112/2009, jäljempänä TAR Lazion tuomio) tutkimatta asetukseen N:o 1191/69, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1893/91, ja Italian siviilikoodeksin 2041 §:ään perustuneet kantajan vaatimukset. Tässä yhteydessä TAR Lazio katsoi erityisesti soveltamalla Italian menettelyllistä periaatetta, jonka mukaan tuomioistuimen ratkaisu kattaa paitsi nimenomaisesti esiin nostetut kysymykset myös implisiittisesti esiin nostetut kysymykset (il giudicato copre il dedotto e il deducibile), että 10.10.2002 annetussa presidentin asetuksessa oli jo implisiittisesti lausuttu asetukseen N:o 1191/69, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1893/91, perustuneesta vaatimuksesta. Lisäksi TAR Lazio hylkäsi kantajan vahingonkorvausvaatimuksen perusteettomana.

32 Kantaja valitti edellä 31 kohdassa mainitusta TAR Lazion tuomiosta 9.3.2009 Consiglio di Statoon (ylin hallintotuomioistuin, Italia).

33 Consiglio di Stato muutti 3.3.2010 antamallaan tuomiolla (nro 1405/2010, jäljempänä Consiglio di Staton tuomio) TAR Lazion antamaa ratkaisua ja katsoi, että kantajalla oli julkisen palvelun tarjoajan ominaisuudessaan oikeus saada hyvitysmaksuja kyseisen palvelun toteuttamisen aiheuttamista kustannuksista asetuksen N:o 1191/69 6, 10 ja 11 artiklan nojalla. Consiglio di Stato täsmensi, että viranomaisten olisi määritettävä kyseisten maksujen määrä työn organisointia ja työsuhteita

julkishallinnossa, toimivaltaa työriidoissa ja hallinnollista toimivaltaa koskevista 15.3.1997 annetun lain nro 59 11 §:n 4 kohdan mukaisesti annetuista uusista säännöksistä 31.3.1998 annetun asetuksen nro 80 (decreto legislativo n. 80 Nuove disposizioni in materia di organizzazione e di rapporti di lavoro nelle amministrazioni pubbliche, di giurisdizione nelle controversie di lavoro e di giurisdizione amministrativa, emanate in attuazione dell'articolo 11, comma 4, della legge 15 marzo 1997, n. 59) (GURI nro 82, supplemento ordinario, 8.4.1998) 35 §:n mukaisesti tukeutumalla kantajan sellaisiin luotettaviin kirjanpitotietoihin, joiden avulla voidaan laskea julkisen palvelun velvoitteen kohteena olevaan kantajan toiminnan osaan kohdistettavien kulujen ja kyseisestä toiminnasta saatavien tulojen välinen erotus.

34 Consiglio di Stato lykkäsi sitä vastoin vahingonkorvauskanteen käsittelyä sillä perusteella, että vasta Italian viranomaisten laskettua hyvityksenä maksettavat summat on mahdollista erottaa mahdollinen jäljelle jäävä tappio, jota kyseinen laskenta ei kata ja johon kantajan on sitten vedottava ja josta sen on esitettävä näyttö. Lisäksi Consiglio di Stato katsoi, että koska se oli hyväksynyt kantajan vaatimuksen saada tunnustetuksi oikeutensa hyvitykseen, ei ollut tarpeen lausua Italian siviilikoodeksin 2041 §:ään perustuneesta vaatimuksesta, joka koski perusteettoman edun palautusta.

35 Consiglio di Stato antoi 1.4.2011 kantajan vaatimuksesta määräyksen, jossa MIT velvoitettiin laskemaan hyvitysmaksut sen edellä 33 kohdassa mainitun tuomion mukaisesti.

36 MIT:llä oli vaikeuksia hyvitysmaksujen laskemisessa, joten Consiglio di Stato antoi 17.1.2012 kantajan vaatimuksesta uuden määräyksen, jolla se nimitti kolmesta riippumattomasta asiantuntijasta koostuneen ryhmän laskemaan kantajalle edellä 33 kohdassa mainitun Consiglio di Staton tuomion mukaisesti maksettavien hyvitysmaksujen määrän.

37 Koska asiantuntijaryhmä ei päässyt yksimielisyyteen, se esitti 20.8.2012 enemmistön hyväksymän kertomuksen, jonka oli allekirjoittanut kaksi kyseisistä asiantuntijoista ja jonka mukaan kantajalle maksettavien hyvitysmaksujen määrä oli 22 049 796 euroa, ja 29.8.2012 vähemmistöön jääneen, asiantuntijaryhmän kolmannen jäsenen, joka oli ryhmän puheenjohtaja, allekirjoittaman kertomuksen, jonka mukaan saatavilla olleet tiedot eivät riittäneet kantajalle myönnettävän hyvityksen määrittämiseen, joten tälle ei voitu myöntää mitään hyvitystä.

Hallinnollinen menettely

38 Consiglio di Staton 1.4.2011 antaman määräyksen seurauksena Italian viranomaiset ilmoittivat 18.5.2011 Euroopan komissiolle, että edellä 33 kohdassa mainitun Consiglio di Staton tuomion panemiseksi täytäntöön kantajalle oli myönnetty hyvitys tämän vuosina 1987–2003 osana julkisen palvelun velvoitetta tarjoamista linja-autolla harjoitettavista alueiden välisistä henkilöliikenteen palveluista.

39 Italian viranomaiset esittivät ilmoittamastaan toimenpiteestä lisätietoja 12.7. ja 5.10.2011 sekä 20.2., 2. ja 28.3. ja 17.4.2012.

40 Komissio ilmoitti 31.5.2012 päivätyllä kirjeellä Italian viranomaisille päätöksestään aloittaa SEUT 108 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu muodollinen tutkintamenettely ja pyysi asianomaisia esittämään huomautuksensa.

41 Italian viranomaiset esittivät huomautuksensa muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta 1.6., 24.9. ja 11.10.2012.

42 Kantaja esitti kolmantena osapuolena, jota asia koskee, huomautuksensa muodollisen tutkintamenettelyn aloittamispäätöksestä 4.8., 31.10. ja 13.12.2012.

43 Italian viranomaiset kommentoivat kantajan huomautuksia 28.11., 4. ja 19.12.2012 sekä 10.1.2013.

Riidanalainen päätös

44 Komissio antoi hyvityksestä Simetille julkisen liikenteen palveluista vuosina 1987–2003 2.10.2013 päätöksen 2014/201/EU (valtiontuki SA.33037 (2012/C) – Italia) (EUVL 2014, L 114, s. 67; jäljempänä riidanalainen päätös), jossa Italian viranomaisten SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukena ilmoittama toimenpide todetaan soveltumattomaksi sisämarkkinoille.

45 Riidanalaisessa päätöksessä komissio on ensinnäkin todennut, että ilmoitettu toimenpide on katsottava valtion toimenpiteeksi, merkitsee valtion varojen käyttöä, tuottaa taloudellisen edun kantajalle, on luonteeltaan valikoiva ja voi vääristää kilpailua siinä määrin, että se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tässä yhteydessä komissio huomauttaa, ettei ilmoitettu toimenpide täytä yhteisöjen tuomioistuimen 24.7.2003 antamassaan tuomiossa Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg (C-280/00, Kok.; jäljempänä tuomio Altmark, EU:C:2003:415) vahvistamaa toista kriteeriä, jonka mukaan ne parametrit, joiden perusteella korvaus lasketaan, on etukäteen vahvistettava objektiivisesti ja läpinäkyvästi. Komissio päättelee tästä, että ilmoitetussa toimenpiteessä on kyse SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta tuesta.

46 Seuraavaksi komissio on tutkinut sen, voidaanko ilmoitettua toimenpidettä pitää asetuksen N:o 1191/69 17 artiklan 2 kohdan kannalta hyvityksenä, joka on vapautettu SEUT 108 artiklan 3 kohdassa määrätystä ennakkoilmoitusvelvollisuudesta.

47 Näin tehdäkseen komissio on tarkastanut yhtäältä, olivatko Italian viranomaiset asettaneet kantajalle yksipuolisesti asetuksen N:o 1191/69 1 artiklassa tarkoitetun julkisen palvelun velvoitteen. Tässä yhteydessä komissio on katsonut ensinnäkin, että kantajan aloite hakea konsessioiden eritelmien uusimista kaikkina tarkasteltavan ajanjakson 16 vuotena, ei sovi yhteen julkisen palvelun velvoitteen yksipuolista asettamista koskevan väitteen kanssa. Komissio on katsonut toiseksi, että se, että eritelmissä vahvistettiin tariffit, reitit, vuorotiheys ja aikataulut, ei merkitse sinänsä välttämättä, että kantajalle olisi asetettu myönnettyjen konsessioiden seurauksena yksipuolisia julkisen palvelun velvoitteita. Kolmanneksi komissio on todennut, ettei kantaja ole esittänyt todisteita siitä, että se olisi tosiasiallisesti tarjonnut postilähetysten kuljetuspalveluja, eikä myöskään todisteita niistä aiheutuneista nettokustannuksista. Neljänneksi tariffeista, joita kantaja saattoi soveltaa tarjoamiinsa henkilöliikenteen palveluihin, komissio katsoo, että se, että tariffit olivat MIT:n hyväksymiä ja että viitattiin säänneltyihin tariffeihin, ei tarkoita sinänsä, etteivät tariffit olisi olleet alun perin liikennöitsijöiden vahvistamia. Joka tapauksessa on niin, etteivät säännellyt tariffit kuulu asetuksen N:o 1191/69 2 artiklan 5 kohdassa tarkoitetun hintavelvoitteen soveltamisalaan, sillä tätä säännöstä ei sovelleta velvollisuuksiin, jotka johtuvat yleisistä, koko talouselämää koskevista hintapoliittisista toimenpiteistä tai kuljetusmaksuja ja -ehtoja yleisesti koskevista toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on kuljetusmarkkinoiden tai niiden osan järjestely. Viidenneksi komissio huomauttaa siitä, että MIT hylkäsi kantajan hakemukset uusien palvelujen perustamisesta tai olemassa olleiden palvelujen laajentamisesta, että nämä hylkäämiset olivat seuraus tavasta, jolla säännöllisten henkilöliikenteen palvelujen toimintaa säänneltiin laissa nro 1822/39, koska tämän lain mukaan uusien palvelujen perustaminen tai laajentaminen on mahdollista vain siinä määrin kuin uudet konsessiot eivät vaikuta muiden liikennöitsijöiden oikeuksiin. Lisäksi komissio toteaa, että yleisesti tarkasteltuna kantaja ei esitä näyttöä siitä, että se olisi hakenut eritelmissä ilmoitettujen ominaispiirteiden muuttamista, eikä myöskään siitä, että MIT olisi hylännyt tällaiset hakemukset.

48 Toisaalta komissio on tarkastanut, oliko kantajalle myönnetty hyvitys asetuksessa N:o 1191/69 säädetyn yhteisen hyvitysmenettelyn mukainen.

49 Ensinnäkin komissio on todennut, että asetuksen N:o 1191/69 10 artiklassa säädetään, että liikennöinti- tai kuljetusvelvoitteesta maksettavan hyvityksen on vastattava suuruudeltaan yrityksen taloudellisen rasituksen vähenemisen ja sen saamien tulojen vähenemisen erotusta, jos kyseinen velvoite lakkautettaisiin kokonaan tai olennaisilta osin harkittavana olevaksi ajaksi. Oikeuskäytännössä katsotaan, että tämän säännöksen vaatimukset eivät täyty, jos yrityksen kirjanpitotiedoista ei voida tarkasti eritellä sen toiminnasta konsession kohteena olevalla alueella aiheutuneiden kustannusten ja vastaavasta toiminnasta saatujen tulojen välistä erotusta, eikä siten voida laskea niitä lisäkustannuksia, jotka aiheutuvat julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisestä. Komissio on todennut myös, että asetuksen N:o 1191/69 1 artiklan 5 kohdassa, sellaisena kuin sitä sovellettiin 1.7.1992 alkaen, säädetään, että jos kuljetusyritys harjoittaa sekä liikennettä, jota koskee julkisen palvelun velvoite, että myös muuta toimintaa, julkisiin palveluihin kuuluvan toiminnan on täytettävä seuraavat edellytykset: ensinnäkin kustakin toiminnasta pidetään erikseen kirjanpitoa ja kuhunkin toimintaan kuuluvaa osaa varoista käsitellään voimassa olevien kirjanpitosäännösten mukaisesti, ja toiseksi menot katetaan käyttötuloilla ja viranomaisten suorittamilla avustuksilla ja korvauksilla ilman mahdollisuutta siirtää niitä yrityksen eri toimintalohkojen välillä. Komissio on katsonut, että koska kantaja ei pitänyt tehokkaasti erillistä kirjanpitoa eri palveluista, joita se tarjosi vuoteen 2002 asti, ja koska voidaan epäillä kustannuslaskentatietojen paikkansapitävyyttä vuosilta 2002 ja 2003 erillisen kirjanpidon osalta sellaisten todisteiden puuttuessa, joiden mukaan kantajan johto olisi käyttänyt kustannuslaskentaa kantajan toiminnan valvontaan, asetuksen N:o 1191/69 10 artiklaa ei ole noudatettu.

50 Toiseksi komissio on katsonut, ettei kantaja ole osoittanut noudattaneensa asetuksen N:o 1191/69 5 artiklan 1 kohtaa, jonka mukaan taloudelliset haitat on määriteltävä ottamalla huomioon velvoitteen vaikutus yrityksen koko toimintaan, eikä myöskään saman asetuksen 13 artiklaa, jonka mukaan hyvityksen määrä on vahvistettava etukäteen.

51 Kolmanneksi ja viimeiseksi komissio on todennut, että yhteistä hyvitysmenettelyä oli sovellettu kantajan alueiden väliseen liikennetoimintaan vain asetuksen N:o 1893/91 voimaantuloon eli 1.7.1992 asti ja ettei sitä siis voitu soveltaa hyvitykseen ajanjaksolta 1987–2003.

52 Niinpä komissio on todennut, ettei ilmoitettua toimenpidettä voida pitää asetuksessa N:o 1191/69 säädetyn yhteisen hyvitysmenettelyn mukaisena.

53 Komissio on päätellyt tästä, ettei ilmoitettu toimenpide ollut vapautettu ennakkoilmoitusvelvoitteesta asetuksen N:o 1191/69 17 artiklan 2 kohdan nojalla.

54 Lopuksi komissio on tutkinut ilmoitetun toimenpiteen yhteensoveltuvuuden riidanalaisen päätöksen antamispäivänä voimassa olleen lainsäädännön eli asetuksen N:o 1370/2007 kanssa. Komissio on todennut, ettei ilmoitetussa toimenpiteessä noudatettu tiettyjä mainitun asetuksen 4 artiklassa säädettyjä velvoitteita, jotka koskevat julkisia palveluhankintoja koskevan sopimuksen sisältöä, eikä saman asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa ja liitteessä säädettyjä velvoitteita, jotka koskevat hyvityksen saajan erillistä kirjanpitoa ja hyvityksen enimmäismäärän määrittämistä koskevia edellytyksiä, ja on päätellyt tästä, ettei Consiglio di Staton päättämää hyvitystä maksettaisi asetuksen N:o 1370/2007 mukaisesti eikä ilmoitettu toimenpide siis sovellu sisämarkkinoille. Lisäksi komissio on hylännyt kantajan argumentin, jonka mukaan Consiglio di Stato ei ole velvoittanut MIT:tä maksamaan kantajalle hyvitystä julkisen palvelun velvoitteista asetuksen N:o 1191/69 mukaisesti vaan on velvoittanut sen maksamaan kantajalle vahingonkorvausta tämän asetuksen 1 artiklan 3 ja 5 kohdassa tarkoitetusta sääntöjenvastaisesta julkisen palvelun velvoitteiden asettamisesta. Tässä yhteydessä komissio on todennut, että edellä 33 kohdassa mainitusta Consiglio di Staton tuomiosta ilmenee, että tämä on tunnustanut kantajan oikeuden saada hyvitystä asetuksen N:o 1191/69 6, 10 ja 11 artiklan nojalla ja hylännyt kantajan nostaman vahingonkorvauskanteen. Lisäksi komission mielestä on joka tapauksessa niin, että vahingonkorvauksen myöntäminen kantajalle väitetystä yksipuolisesta ja sääntöjenvastaisesta julkisen palvelun velvoitteiden asettamisesta laskettuna asetuksessa N:o 1191/69 säädetyn yhteisen hyvitysmenettelyn perusteella olisi SEUT 107 ja SEUT 108 artiklan vastaista, sillä se

aiheuttaisi kantajalle tarkasteltavana olevalla ajanjaksolla saman tuloksen kuin julkisen palvelun velvoitteesta annettu hyvitys, vaikka kyseisten palvelujen taustalla olevat eritelmät eivät olleet asetuksen N:o 1191/69 tai asetuksen N:o 1370/2007 sisältöä koskevien vaatimusten mukaiset.

55 Riidanalaisen päätöksen päätösosassa todetaan seuraavaa:

”1 artikla

Italian viranomaisten ilmoittama Simetin hyväksi maksettu hyvitys on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea. Tällaista toimenpidettä ei ole asetuksen (ETY) N:o 1191/69 17 artiklan 2 kohdan nojalla vapautettu ennakkoilmoitusvelvollisuudesta.

Tuki ei sovellu sisämarkkinoille, sillä asetuksen (EY) N:o 1370/2007 edellytyksiä ei ole noudatettu. Tämän vuoksi Italian viranomaiset eivät voi panna mainittua tukea täytäntöön.

2 artikla

Tämä päätös on osoitettu Italian tasavallalle.”

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

56 Kantaja nosti nyt käsiteltävän kanteen 6.1.2014.

57 Komissio jätti vastineensa 24.3.2014.

58 Kantaja jätti vastauskirjelmänsä 12.5.2014. Komissio jätti vastauskirjelmänsä 28.8.2014.

59 Unionin yleinen tuomioistuin esitti 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksensä 64 artiklan 3 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettujen prosessinjohtotoimien yhteydessä 4.6.2015 kysymyksen kantajalle vastattavaksi kirjallisesti. Kantaja vastasi kysymykseen 12.6.2015.

60 Asianosaisten lausumat ja vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen kysymyksiin kuultiin 14.7.2015 pidetyssä istunnossa.

61 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— kumoaa riidanalaisen päätöksen ja

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

62 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— hylkää kanteen ja

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

Tutkittavaksi ottaminen

63 Komissio väittää, että siltä osin kuin kantaja on vastauskirjelmässään ilmoittanut luopuneensa edellä 33 kohdassa mainitun Consiglio di Staton tuomion täytäntöönpanoa koskevasta kanteestaan, kantajalla ei enää ole oikeussuojan tarvetta nyt käsiteltävässä asiassa, sillä riidanalaisella päätöksellä juuri on tarkoitus antaa tiedoksi hyvitys, johon kantajalla olisi kyseisen tuomion perusteella oikeus täytäntöönpanokanteen yhteydessä laaditun enemmistökertomuksen mukaan.

64 Tässä yhteydessä on muistutettava, että oikeussuojan tarve on luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön nostaman kumoamiskanteen tutkittavaksi ottamisen edellytys. Tällainen tarve edellyttää, että riidanalaisen toimen kumoamisella saattaa sinällään olla oikeudellisia seurauksia ja että kanteen lopputuloksesta voisi näin olla hyötyä sen nostajalle (ks. tuomio 18.3.2010, Centre de Coordination Carrefour v. komissio, T-94/08, Kok., EU:T:2010:98, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Oikeussuojan tarpeen on siten oltava jo syntynyt ja edelleen olemassa kanteen nostamispäivänä.

65 Oikeussuojan tarpeen on lisäksi oltava olemassa tuomioistuimen ratkaisun julistamiseen saakka sillä uhalla, että lausunnon antaminen asiassa raukeaa (ks. edellä 64 kohdassa mainittu tuomio Centre de Coordination Carrefour v. komissio, EU:T:2010:98, 49 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

66 On myös palautettava mieleen, että jos oikeussuojan tarve, johon kantaja vetoaa, liittyy tulevaan oikeudelliseen tilanteeseen, kantajan on näytettävä toteen, että vaikutus tähän tilanteeseen on jo nyt varma (määräys 27.3.2012, European Goldfields v. komissio, T-261/11, EU:T:2012:157, 29 kohta).

67 Nyt käsiteltävässä asiassa niin riidanalaisesta päätöksestä kuin kantajan kirjelmistäkin ilmenee, että Italian viranomaiset kieltäytyivät kahteen otteeseen panemasta täytäntöön edellä 33 mainittua Consiglio di Staton tuomiota, jossa ne velvoitetaan maksamaan kantajalle hyvitys, minkä seurauksena Consiglio di Stato antoi kantajan vaatimuksesta ensimmäisen täytäntöönpanomääräyksen 1.4.2011 ja toisen täytäntöönpanomääräyksen 17.1.2012.

68 Vastauskirjelmässään kantaja ilmoitti luopuneensa edellä 33 kohdassa mainitun Consiglio di Staton tuomion täytäntöönpanoa koskevasta kanteestaan ja varaavansa itselleen oikeuden nostaa uusi kanne.

69 Vastauksessaan kysymykseen, jonka unionin yleinen tuomioistuin oli esittänyt 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksensä 64 artiklan 3 kohdan a ja b alakohdan nojalla vastattavaksi kirjallisesti, kantaja täsmensi, että se oli peruuttanut kanteen, jonka tarkoituksena oli saada edellä 33 kohdassa mainittu Consiglio di Staton tuomio pannuksi täytäntöön, mutta että se ei ollut luopunut siitä, joten se säilytti tuomion täytäntöönpanoa koskevan uuden kanteen nostamismahdollisuuden vanhentumisajan päättymiseen eli 9.3.2020 asti. Kantaja katsoi siis säilyttävänsä intressin asian ratkaisuun nyt käsiteltävässä asiassa ja nostavansa mahdollisesti uuden kanteen edellä 33 kohdassa mainitun Consiglio di Staton tuomion panemiseksi täytäntöön.

70 Tästä seuraa, ettei ole varmaa, jatkaako kantaja kannettaan edellä 33 kohdassa mainitun Consiglio di Staton tuomion panemiseksi täytäntöön.

71 Nyt käsiteltävässä asiassa on kuitenkin niin, ettei mainittu seikka sinällään ole omiaan viemään kantajalta oikeussuojan tarvetta.

72 On nimittäin todettava, että jos unionin yleinen tuomioistuin kumoaisi riidanalaisen päätöksen, Italian viranomaisilla säilyisi joka tapauksessa velvollisuus panna edellä 33 kohdassa mainittu Consiglio di Staton tuomio täytäntöön, ja asia on näin siitä riippumatta, onko kantaja peruuttanut kyseisen tuomion täytäntöönpanoa koskevan kanteensa.

73 Lisäksi on huomattava, että riidanalaisen päätöksen sanamuodonkin mukaan Italian viranomaiset ”päättivät odottaa ilmoitettuja toimenpiteitä koskevaa komission arviointia ennen [edellä 33 kohdassa mainitun Consiglio di Staton tuomion ja sen 1.4.2011 antaman määräyksen] täytäntöönpanoa ja hyvityksen maksamista [kantajalle]”.

74 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että kantajalla on edelleen intressi asian ratkaisuun.

Asiakysymys

75 Kantaja esittää kanteensa tueksi pääasiallisesti viisi kanneperustetta. Ensimmäinen kanneperuste koskee SEUT 107 artiklan 1 kohdan ja asetuksen N:o 1191/69 rikkomista siltä osin kuin komission väitetään tehneen tosiseikkoja koskevan virheen ja ilmeisiä arviointivirheitä sekä tutkineen asian puutteellisesti. Toisen kanneperusteen mukaan on loukattu periaatteita, jotka koskevat sellaisen vahingon korvaamista, joka yksityisille on aiheutunut jäsenvaltion rikottua unionin oikeutta. Kolmas kanneperuste koskee perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä. Neljäs kanneperuste koskee SEUT 107 artiklan 1 kohdan rikkomista siltä osin kuin komission väitetään tehneen ilmeisiä arviointivirheitä siinä, noudatettiinko ilmoitetussa toimenpiteessä asetuksessa N:o 1191/69 säädettyä yhteistä hyvitysmenettelyä. Viidennessä kanneperusteessa väitetään, että ottaessaan riidanalaisessa päätöksessä huomioon asiantuntijaryhmän kertomukset, joista Consiglio di Stato ei vielä ollut lausunut, komissio on puuttunut kansallisen tuomioistuimen lainkäyttötoimintaan.

Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan SEUT 107 artiklan 1 kohtaa ja asetusta N:o 1191/69 on rikottu

76 Ensimmäinen kanneperuste jakautuu pääasiallisesti kahteen osaan. Ensimmäinen osa perustuu tosiseikkoja koskevaan virheeseen siltä osin kuin komission väitetään katsoneen virheellisesti, että Consiglio di Stato on velvoittanut MIT:n maksamaan kantajalle hyvitystä asetuksen N:o 1191/69 mukaisesti. Toinen osa perustuu ilmeiseen arviointivirheeseen tai puutteelliseen tutkintaan siltä osin kuin komission väitetään jättäneen ottamatta huomioon sitä, että kansallinen lainsäädäntö, jonka nojalla julkisen palvelun velvoitteet väitetään asetetun kantajalle, oli asetuksen N:o 1191/69 vastainen.

– Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka perustuu tosiseikkoja koskevaan virheeseen

77 Kantaja väittää, kuten se väitti hallinnollisen menettelyn yhteydessä, ettei Consiglio di Stato ole velvoittanut MIT:tä maksamaan kantajalle hyvitystä asetuksen N:o 1191/69 mukaisesti vaan että se on velvoittanut tämän maksamaan kantajalle korvausta vahingosta, joka tälle aiheutui julkisen palvelun velvoitteiden yksipuolisesta asettamisesta mainitun asetuksen vastaisesti ajanjaksolla 1987–2003. Kantajan mukaan Consiglio di Stato on viitannut asetuksen nro 80/1998 35 §:ssä nimenomaisesti säädetyn mukaisesti asetukseen N:o 1191/69, jota sovellettiin tosiseikkojen ajankohtana, vain määrittääkseen asianmukaiset kriteerit vahingon määrän laskemiseen. Kantaja nimittäin väittää, ettei Consiglio di Stato ole ratkaissut riita-asiaa soveltamalla asetusta N:o 1191/69 vaan ottaessaan kantajan esittämät perusteet huomioon se on ainoastaan viitannut kriteereihin, joista kyseisessä asetuksessa säädetään julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisestä aiheutuneiden kustannusten tosiasiallisen korvaamisen määrän laskemiseksi kansallisen oikeuden mukaisesti. Toisin sanoen Consiglio di Stato on kantajan mukaan tunnustanut oikeuden korvaukseen vain aiheutuneesta tappiosta asiaa koskevan oikeuskäytäntönsä mukaisesti.

78 Komissio kiistää kantajan argumentaation ja vaatii ensimmäisen osan hylkäämistä.

79 Tässä yhteydessä on huomattava, että kantajan väite merkitsee näkemystä, jonka mukaan ilmoitettu toimenpide ei ole edellä 45 kohdassa mainitussa tuomiossa Altmark (EU:C:2003:415) tai asetuksessa N:o 1191/69 tarkoitettu hyvitys julkisen palvelun velvoitteiden asettamisesta vaan kansallisen tuomioistuimen myöntämä korvaus vahingosta, joka on aiheutunut julkisen palvelun velvoitteiden asettamisesta sovellettavan unionin oikeuden vastaisesti.

80 On kuitenkin todettava, että tällainen väite on ristiriidassa edellä 31 kohdassa mainitun TAR Lazion tuomion sanamuodon ja edellä 33 kohdassa mainitun Consiglio di Staton tuomion sanamuodon kanssa.

81 Edellä 31 kohdassa mainitusta TAR Lazion tuomiosta nimittäin ilmenee, että vuonna 2004 kantaja saattoi asian käsiteltäväksi mainittuun tuomioistuimeen saadakseen tunnustetuksi oikeutensa saada julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisen johdosta vuodesta 1987 lähtien kantamistaan taloudellisista rasituksista vastikkeeksi 66 891 982 euroa joko vuosittaisena hyvityksenä asetuksen N:o 1191/69, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1893/91, nojalla tai vahingonkorvauksena tai Italian siviilikoodeksin 2041 §:n mukaisena perusteettoman edun palautuksena (ks. edellä 31 kohta).

82 Seuraavaksi on komission tavoin palattava edellä 33 kohdassa mainitun Consiglio di Staton tuomion sisältöön.

83 Consiglio di Stato kuvaa edellä 33 kohdassa mainitun tuomionsa 2 kohdassa sovellettavia oikeussääntöjä palauttamalla mieleen, että lailla nro 1822/1939 säänneltiin valtion toimivaltaan kuuluneiden linja-autoreittien konsession myöntämistä yksityisille toimijoille, kunhan tällä ei ollut kilpailuvaikutuksia jo myönnettyihin konsessioihin, ja MIT:llä oli sen perusteella mahdollisuus maksaa kilometriavustuksia reittien perustamiselle ja liikennöinnille.

84 Se korostaa sitten, että asetuksella N:o 1893/91 ”on erotettu selvästi toisistaan liikennepalvelut, joihin liittyy erityinen julkinen etu (eli ’alueelliset tai paikalliset palvelut’), ja liikennepalvelut, joiden osalta palveluvelvoitteet on lakkautettu lopullisesti, tämän kuitenkaan vaikuttamatta viranomaisten mahdollisuuteen tehdä sopimuksia julkisista palveluista riittävien liikennepalvelujen tarjoamisen varmistamiseksi ja sanotun vaikuttamatta takeisiin tietyille yhteiskuntaryhmille”.

85 Lisäksi Consiglio di Stato toteaa, että ”unionin tuomioistuin on [tuomiossa Altmark] lausunut jäsenvaltioiden liikennepalveluiden alalla maksamien hyvitysten luonteesta, jottei niitä sisällytettäisi valtiontukien ryhmään”.

86 Consiglio di Stato päättelee tästä, että ”yrittäjällä, joka tarjoaa julkisen palvelujen velvoitteiden osalta julkisia liikennepalveluja – –, on oikeus saada hyvitys kantamistaan taloudellisista rasituksista”.

87 Consiglio di Stato toteaa sitten, että näin ollen ”nyt käsiteltävässä asiassa on selvitettävä kuvatun säännöstön valossa, onko [kantajalla] oikeus säädettyihin hyvityksiin vai ei”.

88 Kuten komissio perustellusti korostaa, edellä esitetty Consiglio di Staton päättely osoittaa, että tämä on tutkinut, onko kantajan vaatimus saada hyvitys tiettyjen julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisestä perusteltu.

89 Lisäksi selitettyään, että ”yhtiön tuomioistuimissa esittämä vaatimus saada tunnustetuksi oikeutensa hyvitykseen” oli otettava tutkittavaksi, toisin kuin TAR Lazio oli katsonut, Consiglio di Stato toteaa, että ”26.6.1969 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1191/69, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (ETY) N:o 1893/91”, 1 artiklan 5 kohdassa säädettiin nimenomaisesti mahdollisuudesta pitää voimassa tai asettaa kaupunkien, esikaupunkien ja alueiden palveluita koskevia palveluvelvoitteita. Se lisää, että tällaisessa tapauksessa jäsenvaltioiden on maksettava hyvitys taloudellisista rasituksista, jotka johtuvat päätöksestä pitää voimassa tai asettaa yksipuolisia palveluvelvoitteita, asetuksen N:o 1191/69 10, 11 ja 12 artiklassa säädettyjen menettelyjen mukaisesti

riippumatta kyseisen asetuksen 4 artiklassa tarkoitetuista hakemuksista. Consiglio di Stato täsmentää, että ”Italian lainsäätäjä on paitsi jättänyt käyttämättä kyseistä mahdollisuutta myös säätänyt antamalla lain nro 59/97 4 §:n 4 momentin ja asetuksen nro 422/97 säännökset, että julkisista palveluista tehtäviin sopimuksiin on sisällytettävä velvollisuus maksaa hyvitys julkisen palvelun velvoitteista”.

90 Muistutettuaan asetuksen N:o 1191/69 välittömästä sovellettavuudesta Consiglio di Stato toteaa sitten, että ”edellä esitetystä seuraa – –, että julkisen palvelun tarjoajan vaatimusta saada korvaus julkisen palvelun tarjoamisesta tosiasiallisesti kantamistaan taloudellisista rasituksista ei voida hylätä”.

91 Consiglio di Stato katsoo päätelmänään seuraavaa:

”Muutoksenhaku on hyväksyttävä – – tässä tuomiossa esitettyjen syiden perusteella ja on siis katsottava, että muutoksenhakijana olevalla yhtiöllä on oikeus saada asetuksen (ETY) N:o 1191/69 6, 10 ja 11 artiklassa säädetty hyvitys, jonka määrä viranomaisen on vuoden 1998 asetuksen nro 80 35 §:n mukaisesti laskettava – – tukeutumalla asianomaisen sellaisiin luotettaviin kirjanpitotietoihin, joista ilmenee julkisen palvelun velvoitteiden kohteena olevaan asianomaisen toiminnan osaan kohdistettavien kulujen ja vastaavien tulojen välinen erotus. Tässä vaiheessa on mahdotonta hyväksyä muutoksenhakijan vahingonkorvausvaatimuksia, koska vasta viranomaisten määritettyä hyvityksen määrän voi ilmetä mahdollinen jäljelle jäävä vahinko, jota hyvitys ei kata ja joka asianomaisen yhtiön on perusteltava ja näytettävä toteen. Päävaatimuksen hyväksyminen vapauttaa asiantuntijaryhmän velvollisuudesta arvioida muutoksenhakijan toissijaisesti esittämää vaatimusta perusteettoman edun palautuksesta.”

92 Niinpä Consiglio di Stato ”velvoittaa – – ministeriön maksamaan vuoden 1998 asetuksen nro 80 35 §:n mukaisesti laskettavat määrät siinä määräajassa ja niiden yksityiskohtaisten sääntöjen mukaisesti, jotka tämä tuomioistuin on ilmoittanut”.

93 Edellä 33 kohdassa mainitusta Consiglio di Staton tuomiosta ilmenee siis myös, että tämä on yhtäältä tunnustanut kantajan oikeuden saada asetuksen N:o 1191/69 6, 10 ja 11 artiklassa säädetty hyvitys sille asetetuista julkisen palvelun velvoitteista ja toisaalta velvoittanut MIT:n maksamaan kantajalle hyvityksenä summan, joka viranomaisen on määritettävä asetuksen nro 80/1998 35 §:n mukaisesti.

94 Asetuksen nro 80/1998 35 §:n 1 momentissa säädetään, että hallintotuomioistuin lausuu vahingonkorvausvaatimuksista asioissa, joissa sillä on yksinomainen toimivalta. Mainitun säännöksen 2 momentissa säädetään, että hallintotuomioistuin voi tämän toimivallan yhteydessä määrittää kriteerit, joiden mukaan viranomaisen on ehdotettava tietyn summan maksamista kantajalle kohtuullisessa ajassa.

95 On kuitenkin niin, että toisin kuin kantaja väittää, pelkkä viittaus asetuksen nro 80/1998 35 §:ään ei mahdollista päätelmää, jonka mukaan ilmoitetun toimenpiteen tarkoituksena oli välttämättä maksaa korvaus 22.1.1976 annetussa tuomiossa Russo (60/75, Kok., EU:C:1976:9, 9 kohta) tarkoitetusta vahingosta, joka on aiheutunut asetuksen N:o 1191/69 rikkomisesta kansallisella lainsäädännöllä.

96 On nimittäin huomattava, että edellä 33 kohdassa mainitun Consiglio di Staton tuomion sanamuodosta ilmenee, ettei tämä ole todennut kansallista säännöstöä asetukseen N:o 1191/69 nähden lainvastaiseksi vaan on pelkästään syrjäyttänyt tämän säännöstön soveltamisen todetakseen, että kyseessä on mainittuun asetukseen perustuva oikeus hyvitykseen.

97 On huomattava myös, että maksu, jonka suorittamiseen MIT on velvoitettu, on toteutettava hyvityksenä ja että tämän on tuomion sanamuodonkin mukaan vastattava kantajalle asetetuista julkisen palvelun velvoitteista johtuvaa taloudellista rasitusta.

98 Vielä on huomattava, että Consiglio di Stato on nimenomaisesti lykännyt kantajan nostaman vahingonkorvauskanteen käsittelyä.

99 Niinpä on katsottava, ettei ilmoitetun toimenpiteen tarkoituksena ollut maksaa korvausta asetuksen N:o 1191/69 rikkomisesta johtuvasta vahingosta vaan nimenomaan maksaa hyvitys julkisen palvelun velvoitteen asettamisesta johtuvista taloudellisista rasituksista kyseisen asetuksen säännösten mukaisesti.

100 Consiglio di Stato on sitä paitsi vahvistanut tällaisen edellä 33 kohdassa mainitun tuomionsa tulkinnan 1.4.2011 antamassaan määräyksessä, jossa se totesi seuraavaa:

”Vuoden 2010 tuomiossa nro 1405, jonka perusteluihin asiantuntijaryhmä tukeutuu, on tunnustettu Simet-yhtiön oikeus saada asetuksen (ETY) N:o 1191/69 6, 10 ja 11 artiklassa säädetty hyvitys ja on katsottu, että viranomaisen olisi vuoden 1998 asetuksen nro 80 35 §:n mukaisesti vahvistettava hyvityksen määrä 90 päivän kuluessa tukeutumalla asianomaisen yrityksen sellaisiin luotettaviin kirjanpitotietoihin, joista ilmenee julkisen palvelun velvoitteen kohteena olevaan asianomaisen yrityksen toiminnan osaan kohdistettavien kulujen ja vastaavien tulojen välinen erotus.”

101 Tästä seuraa, että kantajan väite, jonka mukaan komissio on tehnyt tosiseikkoja koskevan virheen katsoessaan, että Consiglio di Stato on velvoittanut MIT:n maksamaan kantajalle hyvityksen asetuksen N:o 1191/69 mukaisesti, on perusteeton.

102 Lisäksi on huomattava, että jos ilmoitettua toimenpidettä ei olisi tulkittava, kuten kantaja väittää, asetuksessa N:o 1191/69 tarkoitetuksi hyvitykseksi julkisen palvelun velvoitteiden asettamisesta vaan korvaukseksi vahingosta, joka on aiheutunut julkisen palvelun velvoitteiden asettamisesta kyseisen asetuksen vastaisesti, kantaja ei voisi väittää samaan aikaan, että kyseinen korvaus oli omiaan välttymään luokittelulta SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi pelkästään sillä perusteella, että sen tarkoituksena oli mainitussa asetuksessa tarkoitetulla tavalla hyvittää julkisen palvelun velvoitteiden asettaminen.

103 Tällaisessa tilanteessa on sen sijaan niin, kuten komissio on perustellusti todennut riidanalaisen päätöksen 131–133 kohdassa, että näkemys, jonka mukaan hyvityksenä suoritettava maksu ei ollut hyvitys vaan vahingonkorvaus, antaisi mahdollisuuden kiertää SEUT 107 ja SEUT 108 artiklan soveltamista.

104 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, ettei kantaja esitä mitään argumenttia, joka voisi kyseenalaistaa toteamuksen, jonka mukaan ilmoitettu toimenpide täyttää SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun valtiontuen tunnusomaiset osatekijät, joten kantajan väite, jonka mukaan ilmoitettu toimenpide ei ole asetuksessa N:o 1191/69 tarkoitettu hyvitys vaan korvaus tämän asetuksen rikkomisesta aiheutuneesta vahingosta, olisi joka tapauksessa tehoton.

105 Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa on siis hylättävä.

– Ensimmäisen kanneperusteen toinen osa, joka perustuu ilmeiseen arviointivirheeseen tai puutteelliseen tutkintaan siinä, onko sovellettava kansallinen lainsäädäntö unionin oikeuden mukainen

106 Kantaja moittii komissiota pääasiallisesti kahdesta seikasta.

107 Ensinnäkin kantaja moittii komissiota siitä, ettei tämä ole tutkinut viran puolesta, onko kansallinen lainsäädäntö unionin oikeuden mukainen. Kantaja katsoo, että jos komissio olisi tutkinut tämän kysymyksen, se olisi ymmärtänyt yhtäältä, ettei kansallinen lainsäädäntö ole unionin oikeuden mukainen, ja toisaalta, että juuri tästä syystä Consiglio di Stato on syrjäyttänyt kansallisen lain soveltamisen ja velvoittanut MIT:n maksamaan kantajalle vahingonkorvausta.

108 Toiseksi kantaja moittii komissiota siitä, että tämä on katsonut riidanalaisessa päätöksessä, ettei kantajalle ollut asetettu kansallisen lainsäädännön nojalla julkisen palvelun velvoitteita asetuksen N:o 1191/69 vastaisesti.

109 Komission mielestä ensimmäisen kanneperusteen toinen osa on jätettävä tutkimatta, kun 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohta otetaan huomioon, koska kantajan väitteillä ei ole yhteyttä ensimmäisen kanneperusteen otsikkoon, mistä kantaja on eri mieltä.

110 Komission mielestä myöskään asiakirjoja, jotka kantaja on liittänyt vastauskirjelmäänsä ensimmäisen väitteensä tueksi, ei voida ottaa tutkittaviksi. Kyse on Italian lainsäädäntötoimista, nimittäin laista nro 1822/1939, laista nro 32/2005 ja laista nro 877/86, jotka kantaja on komission mukaan esittänyt osoittaakseen, että Italian lainsäädäntö on asetuksen N:o 1191/69 vastainen. Komissio väittää, että yhtäältä näiden asiakirjojen esittämisellä ei pyritä vastaamaan vastineessa esitettyihin argumentteihin, ja toisaalta kantaja olisi voinut esittää kyseiset asiakirjat kannekirjelmässä. Niinpä komissio katsoo, että koska näiden uusien todisteiden esittämisen viivästymiselle ei ole oikeuttamisperusteita, ne on jätettävä tutkimatta.

111 Komissio katsoo lisäksi, etteivät kantajan väitteet ole perusteltuja.

112 Tässä yhteydessä on huomattava, että kantajan ensimmäinen väite perustuu kolmeen argumenttiin, jotka voidaan erottaa selvästi toisistaan. Ensimmäisen argumentin mukaan komissio oli velvollinen tutkimaan viran puolesta, onko kansallinen laki unionin oikeuden mukainen. Argumentti liittyy tutkintavelvollisuuden laiminlyöntiin. Toisen ja kolmannen argumentin mukaan kansallinen laki ei ole unionin oikeuden mukainen ja juuri tästä syystä Consiglio di Stato on syrjäyttänyt kansallisen lain soveltamisen ja velvoittanut MIT:n maksamaan kantajalle vahingonkorvausta. Argumentit liittyvät väitettyihin komission arviointivirheisiin.

113 Toinenkin väite, jossa kantaja moittii komissiota siitä, että tämän mielestä kantajalle ei ollut asetettu kansallisen lainsäädännön nojalla julkisen palvelun velvoitteita asetuksen N:o 1191/69 vastaisesti, liittyy ilman erityistä vaikeutta ilmeiseen arviointivirheeseen.

114 Lisäksi on todettava, että kantajan väitteiden sanamuodosta huolimatta komissio on kyennyt ymmärtämään ne riittävästi voidakseen vastata niihin kattavasti vastineessaan. Tästä seuraa, että oikeudenkäyntiväite, jonka komissio on esittänyt 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan perusteella, on hylättävä.

115 On siis arvioitava, ovatko kantajan väitteet perusteltuja.

116 Ensimmäisen väitteen osalta on suoralta kädeltä hylättävä perusteettomina kantajan argumentit, joiden mukaan kansallinen lainsäädäntö on unionin oikeuden vastainen ja juuri tästä syystä Consiglio di Stato on velvoittanut MIT:n maksamaan kantajalle vahingonkorvausta, koska niissä on kyse vain ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisen osan tutkinnan yhteydessä hylätyn väitteen toistamisesta.

117 Lisäksi on myös hylättävä perusteettomana kantajan argumentti, jonka mukaan komission olisi pitänyt tutkia viran puolesta, onko kansallinen laki unionin oikeuden mukainen. On nimittäin muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissiota ei voida arvostella siitä, ettei se ole ottanut huomioon sellaisia mahdollisia tosiseikkoja tai oikeudellisia seikkoja, jotka sille olisi voitu esittää hallinnollisessa menettelyssä, kun näin ei kuitenkaan ole tehty, koska komissiolla ei ole velvollisuutta tutkia viran puolesta ja otaksumalla niitä seikkoja, jotka sille olisi voitu esittää (tuomio 2.4.1998, komissio v. Sytraval ja Brink's France, C-367/95 P, Kok., EU:C:1998:154, 60 kohta ja tuomio 3.2.2011, Italia v. komissio, T-3/09, Kok., EU:T:2011:27, 84 kohta).

118 On todettava, ettei kantaja riitauta komission väitettä, jonka mukaan kantaja ei esittänyt hallinnollisessa menettelyssä, johon se osallistui osapuolena, jota asia koskee, kysymystä siitä, onko kansallinen lainsäädäntö asetuksen N:o 1191/69 mukainen. Niinpä kantajan ensimmäinen väite on hylättävä perusteettomana ilman, että on edes tarpeen lausua kantajan vastauskirjelmän liitteiden C1, C3 ja C4 tutkittavaksi ottamisesta.

119 Toisesta väitteestä on todettava, että koska on niin, että – toisin kuin ensimmäinen väite, joka liittyy suoraan ensimmäisen kanneperusteen ensimmäiseen osaan – toinen väite koskee ilmeistä arviointivirhettä asetuksen N:o 1191/69 soveltamisessa, unionin yleinen tuomioistuin pitää asianmukaisena tutkia se yhdessä muiden neljännessä kanneperusteessa, joka juuri liittyy tällaisiin arviointivirheisiin, esitettävien väitteiden kanssa.

120 Edellä esitetyn perusteella ensimmäisen kanneperusteen toinen osa ja siis koko ensimmäinen kanneperuste on hylättävä lukuun ottamatta toisen osan toista väitettä, joka tutkitaan neljännen kanneperusteen yhteydessä.

Toinen kanneperuste, jonka mukaan on loukattu periaatteita, jotka koskevat sellaisen vahingon korvaamista, joka yksityisille on aiheutunut jäsenvaltion rikottua unionin oikeutta

121 Kantaja väittää Consiglio di Staton todenneen, että kantajalle vuosittain myönnetyillä konsessioilla loukattiin kantajan oikeutta saada hyvitys asetuksen N:o 1191/69 nojalla ja asetuksen N:o 1893/91 tultua voimaan kantajan oikeutta harjoittaa yritystoimintaa ilman julkisen palvelun velvoitteita. Niinpä kantajan mukaan Consiglio di Stato on velvoittanut MIT:n maksamaan vahingonkorvausta niiden periaatteiden mukaisesti, jotka koskevat jäsenvaltion vastuuta unionin oikeuden vastaisten hallintotoimien antamisen aiheuttamista vahingoista, ja määrännyt vahingonkorvauksen määrän vahvistettavaksi oikeudenmukaisesti viittaamalla kriteereihin, joista asetuksessa N:o 1191/69 säädetään hyvityksen määrittämiseksi julkisen palvelun velvoitteista, tämän kuitenkaan rajoittamatta niiden mukauttamista kantajan erityistilanteeseen. Lisäksi kantaja väittää Consiglio di Staton todenneen nimenomaisesti, että jos osoitettaisiin, että kyse on mainitun asetuksen kriteerien perusteella määritettävää vahinkoa suuremmasta vahingosta, se olisi korvattava erikseen. Kantajan mukaan nimittäin vahinko voi olla suurempi tai pienempi kuin hyvitys, joka yritykselle kuuluisi asetuksen N:o 1191/69 nojalla. Kantajan mukaan tästä seuraa, että luokitellessaan ilmoitetun toimenpiteen SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi valtiontueksi, komissio on loukannut oikeuskäytännössä vahvistettuja periaatteita, jotka koskevat yksityisille unionin oikeuden rikkomisesta aiheutuneen vahingon korvaamista.

122 Kantaja toteaa tällaisen väitteen tueksi, että edellä 45 kohdassa mainitussa tuomiossa Altmark (EU:C:2003:415) vahvistettujen kriteerien noudattamatta jättäminen, jonka komissio on todennut riidanalaisessa päätöksessä, ei ole merkityksellistä nyt käsiteltävässä asiassa, sillä mainittu tuomio koskee tapauksia, joissa julkisen palvelun velvoitteita voidaan asettaa, kun taas kantajalle ei vuodesta 1992 alkaen voitu asettaa tällaisia velvoitteita. Aikaisemman ajanjakson osalta kyseisten kriteerien noudattamatta jättäminen vahvistaa niiden toimien lainvastaisuuden, joilla MIT myönsi vuosittaiset konsessiot. Kantaja väittää samoin, että kirjanpidon erillisyyttä koskevan velvollisuuden noudattamatta jättäminen ei ole merkityksellistä, sillä kantaja ei ollut velvollinen erilliseen kirjanpitoon vuoden 1992 jälkeen, koska tästä vuodesta alkaen sille ei voitu asettaa julkisen palvelun velvoitteita. Joka tapauksessa on niin, että asetuksessa N:o 1191/69 asetetaan vain velvollisuus erottaa yrityksen kirjanpidossa julkiset varat yksityisistä varoista ristikkäisavustusten välttämiseksi, ja koska kantaja ei ollut saanut mitään hyvitystä, se ei ollut velvollinen erilliseen kirjanpitoon.

123 Komissio kiistää kantajan argumentaation ja vaatii kanteen hylkäämistä.

124 Tässä yhteydessä on todettava, että nyt käsiteltävä kanneperuste perustuu lähtökohtaan, jonka mukaan Consiglio di Stato on nyt käsiteltävässä asiassa velvoittanut viranomaisen maksamaan korvausta kantajalle vahingosta, jonka tämä väittää aiheutuneen julkisen palvelun velvoitteiden asettamisesta asetuksen N:o 1191/69 vastaisesti. On kuitenkin niin, kuten ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisen osan tutkinnan yhteydessä todettiin, että edellä 33 kohdassa mainitun Consiglio di Staton tuomion sanamuodosta ilmenee, että mainittu lähtökohta on virheellinen, koska Consiglio di Stato ei ole todennut kansallista lainsäädäntöä lainvastaiseksi vaan on tunnustanut kantajan oikeuden vaatia hyvitystä asetuksen N:o 1191/69 6, 10 ja 11 artiklan nojalla sille asetetuista julkisen palvelun velvoitteista ja on velvoittanut MIT:n maksamaan hyvityksenä kyseisten velvoitteiden täyttämiseen liittyvien taloudellisten rasitusten ja tulojen välisen erotuksen.

125 Nyt käsiteltävän kanteen toinen kanneperuste on siis hylättävä perusteettomana ilman, että on edes tarpeen tutkia, ovatko kantajan ne argumentit perusteltuja, jotka koskevat edellä 45 kohdassa mainitun tuomion Altmark (EU:C:2003:415) virheelliseksi väitettyä soveltamista ja asetuksessa N:o 1191/69 säädetyn erillistä kirjanpitoa koskevan velvollisuuden soveltamista.

Kolmas kanneperuste, joka koskee perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä

126 Kolmannessa kanneperusteessa kantaja puolustaa uudelleen näkemystä, jonka mukaan Consiglio di Stato on velvoittanut MIT:n maksamaan kantajalle vahingonkorvausta julkisen palvelun velvoitteiden asettamisesta asetuksen N:o 1191/69 vastaisesti. Näiden näkemysten lisäksi kantaja kuitenkin esittää eri argumentteja ja väitteitä, joista jotkin koskevat perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä tai puutteellista tutkintaa ja toiset ilmeisiä arviointivirheitä asetuksen N:o 1191/69 soveltamisessa.

127 Kanteen esittämisen selvyyteen liittyvistä syistä väitteet, joiden mukaan asetuksen N:o 1191/69 soveltamisessa on tehty ilmeisiä arviointivirheitä, tutkitaan – kuten ne, jotka kantaja on esittänyt ensimmäisen kanneperusteen toisessa osassa – neljännen kanneperusteen yhteydessä.

128 Lisäksi on todettava, että koska kantajan argumentteihin, joiden mukaan edellä 33 kohdassa mainitun Consiglio di Staton tuomion tulkinnassa on tehty tosiseikkoja koskeva virhe, on jo vastattu ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisen osan tutkinnan yhteydessä, unionin yleinen tuomioistuin tutkii nyt käsiteltävän kanneperusteen yhteydessä vain perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä koskevat kantajan väitteet.

129 Aluksi on palautettava mieleen, että SEUT 296 artiklassa edellytettyjen perustelujen on oltava kyseessä olevan toimenpiteen luonteen mukaisia, ja niistä on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä toimenpiteen tehneen unionin toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt ja että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden. Niinpä perusteluvelvollisuuden täyttymistä on arvioitava asiaan liittyvien olosuhteiden perusteella, joita ovat muun muassa toimenpiteen sisältö, esitettyjen perustelujen luonne ja se tarve, joka niillä, joille toimenpide on osoitettu tai joita se koskee suoraan ja erikseen, voi olla saada selvennystä tilanteeseen. Perusteluissa ei tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, sillä tutkittaessa sitä, täyttävätkö toimenpiteen perustelut SEUT 296 artiklan vaatimukset, on otettava huomioon sen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt (edellä 117 kohdassa mainittu tuomio komissio v. Sytraval ja Brink's France, EU:C:1998:154, 63 kohta; tuomio 22.6.2004, Portugali v. komissio, C-42/01, Kok., EU:C:2004:379, 66 kohta ja tuomio 15.4.2008, Nuova Agricast, C-390/06, Kok., EU:C:2008:224, 79 kohta).

130 Valvoessaan sitä, onko perusteluvelvollisuutta noudatettu, unionin yleinen tuomioistuin ei myöskään voi tutkia niiden perustelujen aineellista lainmukaisuutta, joihin komissio on päätöksensä perusteeksi vedonnut. Tästä seuraa, että perustelujen puuttumista tai niiden puutteellisuutta koskevan

kanneperusteen yhteydessä esitetyt väitteet ja lausumat, joilla pyritään kiistämään riidanalaisen päätöksen perusteltavuus, ovat tehottomia ja merkityksettömiä (tuomio 15.6.2005, Corsica Ferries France v. komissio, T-349/03, Kok., EU:T:2005:221, 58 ja 59 kohta).

131 Sitä, onko komissio noudattanut perusteluvelvollisuuttaan nyt käsiteltävässä asiassa, on arvioitava mainittujen periaatteiden valossa.

– Ensimmäinen väite, jonka mukaan komissio ei ole selittänyt syitä siihen, miksi sen mielestä kantajan kirjanpito ei ollut luotettava

132 Kantaja moittii komissiota pääasiallisesti siitä, ettei tämä ole selittänyt riidanalaisessa päätöksessä, miksi se on pitänyt kantajan kirjanpitoa epäluotettavana ja omaksunut siten Consiglio di Staton nimittämän asiantuntijaryhmän vähemmistökertomuksen kannan vastaamatta kyseisen ryhmän enemmistökertomuksen sisältämiin argumentteihin. Tässä yhteydessä kantaja arvostelee komissiota myös siitä, ettei tämä ole itse tutkinut kantajan kirjanpitoa.

133 Komissio kiistää kantajan argumentaation ja vaatii kolmannen kanneperusteen ensimmäisen osan hylkäämistä.

134 Tässä yhteydessä on todettava heti alkuun, että kantajan moite siitä, ettei komissio ole tutkinut kantajan kirjanpitoa, ei liity mitenkään perusteluvelvollisuuden, jonka laajuus palautettiin mieleen edellä 129 kohdassa, laiminlyöntiin vaan pikemminkin asian puutteelliseen tutkintaan.

135 On huomattava myös, että – kuten riidanalaisesta päätöksestä ilmenee ja toisin kuin kantaja väittää – komissio ei ole kyseenalaistanut kantajan kirjanpidon luotettavuutta koko kyseessä olevalta ajanjaksolta.

136 Riidanalaisen päätöksen 115 perustelukappaleessa komissio muistuttaa unionin tuomioistuimen 7.5.2009 antamaan tuomioon Antrop ym. (C-504/07, Kok., EU:C:2009:290) johtaneessa asiassa esittämästä periaatteesta, jonka mukaan asetuksen N:o 1191/69 10 artiklassa määritetyt vaatimukset eivät täyty, jos ”yrityksen kirjanpitotiedoista ei voida tarkasti eritellä sen toiminnasta konsession kohteena olevalla alueella aiheutuneiden kustannusten ja vastaavasta toiminnasta saatujen tulojen välistä erotusta, eikä siten voida laskea niitä lisäkustannuksia, jotka aiheutuvat tämän yrityksen täyttämistä julkisen palvelun velvoitteista”.

137 Komissio on todennut 117 perustelukappaleessa seuraavaa:

”Tässä tapauksessa Simet ei ole pitänyt tehokkaasti erillistä kirjanpitoa eri palveluista, joita se on tarjonnut vuoteen 2002 asti. Lisäksi voidaan epäillä kustannuslaskentatietojen paikkansapitävyyttä vuosien 2002 ja 2003 osalta erillisen kirjanpidon suhteen, sillä ei ole todisteita siitä, että yrityksen johto olisi käyttänyt kustannuslaskentaa oman toimintansa valvontaan. Näin ollen 10 artiklaa ei ole noudatettu.”

138 Riidanalaisen päätöksen 127 ja 128 perustelukappaleessa komissio on esittänyt saman argumentaation tutkiessaan ilmoitetun toimenpiteen yhteensopivuuden asetuksen N:o 1370/2007 kanssa ja todennut seuraavaa:

”– – asetuksen (EY) N:o 1370/2007 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että jos julkisia palveluhankintoja koskeva sopimus on tehty ilman tarjouskilpailua, hyvitys on laskettava asetuksessa ja sen liitteessä esitettyjen sääntöjen mukaisesti, jotta voidaan varmistaa, etteivät ne ylitä sitä, mikä on tarpeen julkisen palvelun velvoitteiden täyttämisen vuoksi. Mainitussa liitteessä vaaditaan erimerkiksi erillistä kirjanpitoa (5 kohta) ja vahvistetaan hyvityksen enimmäismäärän määrittämistä koskevat edellytykset.

Kuten johdanto-osan (115) kappaleessa todetaan, Simetillä ei ollut suurelta osalta tarkasteltavana olevaa jaksoa (vuodet 1987–2001) tehokasta erillistä kirjanpitoa, ja sen kustannuslaskenta voidaan myös asettaa kyseenalaiseksi. Tämän vuoksi on mahdotonta osoittaa, että minkälainen tahansa hyvitys lopulta myönnetäänkin, se ei ylitä sitä taloudellisten nettovaikutusten määrää, joka vastaa julkisen palvelun velvoitteen täyttämisestä julkisen liikenteen harjoittajan kustannuksiin ja tuloihin aiheutuvia positiivisia tai negatiivisia kokonaisvaikutuksia (liitteen 2 kohta).”

139 Näistä perustelukappaleista ilmenee, että vuosia 2002 ja 2003 lukuun ottamatta komissio ei ole kyseenalaistanut kantajan kirjanpidon luotettavuutta vaan on ainoastaan todennut, että tehokkaan erillisen kirjanpidon puuttuessa oli mahdoton sulkea pois, ettei mitään liiallisen hyvityksen riskiä ollut, sellaisena kuin tästä säädetään asetuksen N:o 1191/69 10 artiklassa ja asetuksen N:o 1370/2007 6 artiklan 1 kohdassa, joten ajanjakson 1987–2001 osalta kantajan väite ei pidä paikkaansa.

140 Lisäksi on todettava siltä osin kuin kyse on kustannuslaskennan luotettavuuden kyseenalaistamisesta vuosien 2002 ja 2003 osalta, että komissio on täsmentänyt, että kyseenalaistaminen johtui sellaisen näytön puutteesta, jonka mukaan kantajan johto oli tosiasiallisesti käyttänyt kyseistä laskentaa kantajan toiminnan valvontaan, joten komission päättely tässä yhteydessä oli kantajan ymmärrettävissä.

141 Kyseessä oleva väite on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

– Toinen väite, jonka mukaan komissio ei ole selittänyt riidanalaisessa päätöksessä, miksi sen mielestä tuottoa, joka ylittää swap-koron korotettuna 100 peruspisteellä, ei yleensä pidetä asianmukaisena perustana kohtuullisen voiton laskemiselle

142 Kantaja moittii komissiota siitä, että tämä on todennut ilman muita perusteluja, että tuottoa, joka ylittää swap-koron korotettuna 100 peruspisteellä, ei yleensä pidetä asianmukaisena perustana kohtuullisen voiton laskemiselle

143 Komissio kiistää kantajan argumentaation ja vaatii kolmannen kanneperusteen ensimmäisen osan hylkäämistä.

144 Tässä yhteydessä on huomattava, että kantajan tarkoittama toteamus, joka koskee kantajan vuosittain alueiden välisten reittien liikennöinnin yhteydessä sijoittamaan pääomaan sovellettavaa tuottoprosenttia, sisältyy riidanalaisen päätöksen 129 perustelukappaleeseen päätöksen siinä osassa, joka koskee ilmoitetun toimenpiteen yhteensopivuutta asetuksen N:o 1370/2007 kanssa.

145 Riidanalaisen päätöksen 129 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Jos hyvityksen parametreja ei ole vahvistettu ennalta, kustannukset on jaettava jälkikäteen sattumanvaraisten olettamien perusteella, kuten on tehty alkuperäisessä kertomuksessa ja määräenemmistön kertomuksessa. Komissio ei kuitenkaan voi hyväksyä määräenemmistön kertomuksessa käytettyjä olettamuksia, joiden mukaan kaikkien yrityksen tarjoamien palvelujen osuus kustannuksista ja tuloista olisi vuodesta toiseen sama. Lisäksi komissio katsoo, että koska jälkikäteen tehty laskelma johtaisi vääjäämättä palvelun tarjoamisesta aiheutuvien kustannusten täyteen korvaamiseen, alkuperäisessä ja määräenemmistön kertomuksessa käytettyä omasta pääomasta odotettua tuottoa, joka ylittää sovellettavan swap-koron korotettuna 100 peruspisteellä, ei yleensä pidetä asianmukaisena perustana kohtuullisen voiton laskemiselle.”

146 Mainitusta 129 perustelukappaleesta ilmenee, että komissio on perustellut toteamuksen, jonka mukaan enemmistökertomuksessa esitettyä tuottoprosenttia ei yleensä pidetä asianmukaisena kohtuullisen voiton laskemiselle, sillä, että jälkikäteen tehty laskelma hyvityksen määrästä johtaa aina julkisen palvelun velvoitteilla rasitetun palvelun tarjoamisesta aiheutuvien kustannusten täyteen korvaamiseen. Komissio on siis perustellut toteamuksensa ja siten noudattanut perusteluvelvollisuuttaan.

147 Se, ovatko tällaiset perustelut asianmukaisia, minkä kantaja lisäksi riitauttaa, kuuluu sen arviointiin, onko riidanalainen päätös perusteltu. Kantajan tällaisia argumentteja on siis pidettävä edellä 130 kohdassa mainitun oikeuskäytännön kannalta tehottomina ja merkityksettöminä perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä koskevan kanneperusteen yhteydessä.

148 Kolmannen kanneperusteen toinen väite on siis hylättävä perusteettomana.

149 Edellä esitetyn perusteella kolmas kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

Neljäs kanneperuste, jonka mukaan komissio on rikkonut SEUT 107 artiklan 1 kohtaa siltä osin kuin se on tehnyt useita ilmeisiä arviointivirheitä asetuksen N:o 1191/69 soveltamisessa

150 Kantaja esittää kannekirjelmässä komissiota vastaan useita väitteitä, jotka koskevat ilmeisiä arviointivirheitä asetuksen N:o 1191/69 soveltamisessa ja jotka voidaan pääasiallisesti koota yhdeksi ainoaksi kanneperusteeksi, joka koskee SEUT 107 artiklan 1 kohdan rikkomista.

151 Kantaja moittii komissiota siitä, että tämä on katsonut, että koska kirjanpito ei ollut erillistä, ilmoitettu toimenpide ei voinut välttyä liiallisen hyvityksen riskiltä, ja ettei se siis ollut asetuksessa N:o 1191/69 säädetyn yhteisen hyvitysmenettelyn mukainen. Tässä yhteydessä kantaja väittää, että ennen vuotta 1992 se ei ollut velvollinen erilliseen kirjanpitoon, sillä se ei saanut hyvitystä, ja että vuodesta 1992 alkaen sillä ei voitu katsoa olevan erillisen kirjanpidon velvollisuutta, koska sille ei enää voitu asettaa yksipuolisesti julkisen palvelun velvoitteita. Kantaja korostaa, että näin ollen siihen ei voida soveltaa edellä 136 kohdassa mainittua tuomiota Antrop ym. (EU:C:2009:290). Lisäksi kantaja väittää, että enemmistökertomuksessa esitetyn laskentamenetelmän avulla oli mahdollista välttää kaikenlainen liiallisen hyvityksen riski siltä osin kuin kyseinen menetelmä perustui julkisen palvelun velvoitteina kannettujen kustannusten jälkikäteiseen rekonstruointiin.

– Ensimmäinen väite, jonka mukaan komissio on katsonut virheellisesti, ettei kantajalle ollut asetettu asetuksessa N:o 1191/69 tarkoitettuja julkisen palvelun velvoitteita

152 Kantaja moittii komissiota pääasiallisesti siitä, että tämä on katsonut, ettei kantajalle ollut asetettu asetuksessa N:o 1191/69 tarkoitettuja julkisen palvelun velvoitteita.

153 Komissio kiistää väitteen.

154 On korostettava, että tämä väite koskee nyt käsiteltävän asian keskeistä kysymystä. On nimittäin todettava, että vaikka Consiglio di Stato on katsonut edellä 33 kohdassa mainitussa tuomiossaan, että kantajalla on oikeus vaatia hyvitystä asetuksen N:o 1191/69 6, 10 ja 11 artiklan nojalla, se ei ole todennut nimenomaisesti, mihin tällainen kantajan oikeus perustuu. Se on nimittäin tyytynyt toteamaan, ettei tällaista oikeutta voida evätä julkisen palvelun tarjoajilta näiden kyseisen palvelun perusteella kantamien taloudellisten rasitusten osalta.

155 Kantaja väittää, että Consiglio di Stato on täten tehnyt loogisen päätelmän siitä, että kun kansallisessa lainsäädännössä järjestettiin maanteitse harjoitettava säännöllinen henkilöliikennetoiminta julkisena palveluna, jonka tarjoaminen annettiin yksityisten yritysten tehtäväksi valtion määrittelemin ehdoin,

siinä asetettiin välttämättä kyseisille yrityksille, joihin kantaja kuului, julkisen palvelun käsitteeseen olennaisesti kuuluvia velvoitteita vastoin asetusta N:o 1191/69, jossa jäsenvaltiot juuri velvoitettiin lakkauttamaan tällaiset velvoitteet.

156 Kantajan näkemys ei kuitenkaan ole vakuuttava seuraavista syistä.

157 Ensinnäkin velvoitteista, jotka kantajalle asetettiin vuosittaisten konsessiopäätösten nojalla vuodesta 1987 alkaen 30.6.1992 asti eli ajanjaksona, jonka aikana asetusta N:o 1191/69, sellaisena kuin se oli alun perin, sovellettiin nyt käsiteltävän asian tosiseikkoihin, on muistutettava, että mainitun asetuksen 1 artiklan 1 ja 2 kohdan mukaan velvoitteet, jotka jäsenvaltioiden oli lähtökohtaisesti lakkautettava, olivat kyseisessä asetuksessa tarkoitettuja julkisten palvelujen käsitteeseen olennaisesti kuuluvia rautatie-, maantie- ja sisävesiliikennettä koskevia velvoitteita.

158 On kuitenkin huomattava ensinnäkin, että tariffien matkustajakohtaista vahvistamista vuosittaisissa konsessiopäätöksissä ja velvollisuutta saattaa hintataulukko etukäteen MIT:n paikallistoimiston hyväksyttäväksi ei voida pitää asetuksen N:o 1191/69 2 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuina hintavelvoitteina.

159 Oikeuskäytännön mukaan nimittäin hintavelvoitteelle on ominaista paitsi kuljetusmaksujen vahvistaminen tai hyväksyminen viranomaisteitse myös kaksi kumulatiivista edellytystä, joiden mukaan kyse on oltava ”tietyistä” tiettyjä matkustaja- tai tavararyhmiä koskevista hintatoimenpiteistä tai tietyistä ja lisäksi yrityksen taloudellisen edun vastaisista reiteistä. Tällaista tulkintaa tukee 2 artiklan 5 kohdan toinen alakohta, jossa täsmennetään, että hintavelvoitteita eivät ole ”hintapoliittiset toimenpiteet” eivätkä ”kuljetusmaksuja ja -ehtoja yleisesti koskevat toimenpiteet, joiden tarkoituksena on kuljetusmarkkinoiden tai niiden osan järjestely”. Tästä seuraa, että yleisesti sovellettavaa lakisääteistä velvoitetta, jonka mukaan kuljetusmaksut on saatettava viranomaisen hyväksyttäviksi, ei voida yksinään pitää asetuksen N:o 1191/69 2 artiklan 5 kohdassa tarkoitettuna ”hintavelvoitteena” (tuomio 27.11.1973, Nederlandse Spoorwegen, 36/73, Kok., EU:C:1973:130, 11–13 kohta).

160 On todettava, että vaikka kantaja väittää tariffien vahvistamisen olleen sen taloudellisten etujen vastaista siltä osin kuin linja-autolippujen hinnat eivät voineet ylittää Italian rautateiden toisen luokan lippujen hintoja, se ei väitä eikä a fortiori osoita, että tariffien vahvistaminen vuosittaisissa konsessiopäätöksissä koski tiettyjä matkustaja- tai tavararyhmiä tai tiettyjä reittejä.

161 Seuraavaksi on todettava, että tietyt vuosittaisten konsessiopäätösten sisältämistä velvoitteista koskivat reitin määrittelyä niin määränpään kuin matkareitinkin osalta, vuorojen lukumäärää ja vuorotiheyttä, matka-aikaa, välitöntä tiedottamista kaikista palvelun katkoksista, keskeytyksistä tai muutoksista, MIT:n paikallistoimiston etukäteen antamaa lupaa palvelun tarjoamiseen tarkoitettujen ajoneuvojen ostoon tai palvelun tarjoamiseen tarkoitettujen ajoneuvojen osoittamiseen toiseen käyttöön, lippujen kirjoittamista matkustajien, matkatavaroiden ja maatalouslähetysten kuljetukseen ja näitä koskevien tietojen säilytystä viiden vuoden ajan, MIT:n paikallistoimiston virkamiesten toteuttamaa kantajan kirjanpidon valvontaa sekä lakisääteistä velvollisuutta kuljettaa ilmaiseksi lähetyksiä postihallinnon lukuun; siltä osin kuin tällaisia velvoitteita voidaan pitää asetuksen N:o 1191/69 2 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuina ”liikennöintivelvoitteina” tai saman asetuksen 2 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuna ”kuljetusvelvoitteena”, on todettava, että Italian lainsäädännössä säädetty järjestelmä antoi kantajalle mahdollisuuden hakea vuosittaisten konsessiopäätösten uusimista tai jättää hakematta niiden uusimista, jos kantaja ei pitänyt itselleen sopivina niitä julkisen palvelun velvoitteita, jotka alueiden välisen reitin liikennöinnille oli asetettu.

162 Tästä seuraa, etteivät tällaiset velvoitteet olleet velvoitteita, jotka valtio olisi asettanut yksipuolisesti varmistaakseen asetuksen N:o 1191/69 1 artiklassa tarkoitetut riittävät liikennepalvelut.

163 Kuten komissio toteaa, kantaja näyttää sekoittavan tältä osin keskenään sen, että viranomaiset asettavat yksipuolisesti julkisen palvelun velvoitteita, minkä on asetuksen N:o 1191/69 nojalla johdettava hyvitykseen saman asetuksen 10–13 artiklassa tarkoitettujen yhteisten hyvitysmenettelyjen mukaisesti, ja vapaaehtoisen liittymisen sopimussuhteeseen, jossa on kyse tiettyjen liikennepalvelujen, jotka tosin on määritelty yleisen edun mukaan, tarjoamisesta, johon ei asetuksen N:o 1191/69 mukaan liity mitään hyvitysvelvollisuutta.

164 Kantajan tässä yhteydessä esittämät argumentit eivät myöskään ole vakuuttavia. Kantaja nimittäin väittää, että kansallisen lainsäädännön mukaan sillä ei ollut muuta mahdollisuutta kuin hakea konsessiota viranomaisten etukäteen määrittelemien yleistä etua koskevien kriteerien mukaan. Niinpä kantaja väittää, että sillä oli tosiasiassa valittavanaan vain matkustajaliikennetoimintansa harjoittaminen alueiden välisillä reiteillä tai tällaisen toiminnan harjoittamatta jättäminen.

165 On muistutettava, että asetuksen N:o 1191/69 4 artiklan 1 kohdassa säädettiin, että kuljetusyritysten asiana on hakea jäsenvaltioiden toimivaltaisilta viranomaisilta julkisen palvelun velvoitteen lakkauttamista kokonaan tai osittain, jos tällainen velvoite aiheuttaa niille taloudellista haittaa. Saman artiklan 2 kohdassa säädettiin, että ”kuljetusyritykset voivat ehdottaa käytettävän kuljetusmuodon korvaamista muulla kuljetusmuodolla”. On kuitenkin huomattava, että – kuten komissio on todennut riidanalaisessa päätöksessä kantajan esittämättä vastaväitteitä – kantaja ei koskaan esittänyt tällaista hakemusta. Tämä seikka on omiaan osoittamaan, että kantaja vapaaehtoisesti ja järjestelmällisesti hyväksyi konsession eritelmissä määrätyt ja vuosittaisten konsessiopäätösten sisältämät velvoitteet.

166 Kantaja toteaa, että kansallisen lainsäädännön mukaan ensinnäkin hakijan oli ilmoitettava selvästi ja yksityiskohtaisesti ne yleishyödylliset tarpeet, joita edellinen konsessionhaltija ei ollut täyttänyt, ja sitouduttava täyttämään ne; toiseksi MIT antoi vuosittaisten konsessioiden myöntämisessä etusijan yrityksille, jotka ”osoittivat kantavansa muita paikallista etua koskeviin toimiin tai palveluihin liittyviä velvoitteita, jotka olivat yhteydessä liikennepalveluihin, ja kykenivät täyttämään ne”, ja kolmanneksi vuodesta 1994 alkaen konsessio myönnettiin vasta asianomaisten välisen kontradiktorisen julkisen kokouksen jälkeen, jonka aikana oli vahvistettava, että ”kyse tosiasiallisesti on julkisesta edusta”. Nämä seikat eivät kuitenkaan ole omiaan kyseenalaistamaan toteamusta, jonka mukaan kantaja vapaaehtoisesti hyväksyi konsession eritelmissä määrätyt julkisen palvelun velvoitteet eikä koskaan hakenut kyseisten velvoitteiden lakkauttamista tai muuttamista, mihin sillä oli asetuksen mukaan mahdollisuus.

167 Kantajan argumentti, jonka mukaan asetuksessa N:o 1191/69 tarkoitettu julkisen palvelun velvoitteiden asettaminen johtuu myös siitä, että kantaja on aikaisemmin saanut tällä perusteella hyvityksiä lain nro 877/86 mukaisesti, ei myöskään vakuuta. Kantaja ei nimittäin osoita, että kyseisen lain tarkoituksena oli säätää hyvityksestä maksettavaksi kuljetusyrityksille yksipuolisesti asetetuista julkisen palvelun velvoitteista asetuksen N:o 1191/69 tarkoitetulla tavalla. Lisäksi kyseisessä laissa tuen laskemiseen säädetty kriteeri, nimittäin liikennöity kilometrimäärä, sulkee pois sen, että tällainen tuki voitaisiin rinnastaa asetuksessa N:o 1191/69 tarkoitetuksi hyvitykseksi, koska viimeksi mainitussa asetuksessa säädetään erityisestä menettelystä kuljetusyrityksille asetettujen julkisen palvelun velvoitteiden vastikkeeksi maksettavan hyvityksen määrän laskemiseksi.

168 Lopuksi on muistutettava, että asetuksen N:o 1191/69 2 artiklan 1 kohdan mukaan julkisen palvelun velvoitteella ”tarkoitetaan velvoitteita, joita kyseinen kuljetusyritys ei omien taloudellisten etujensa kannalta katsoen ottaisi kantaakseen tai ei ottaisi kantaakseen samassa määrin tai samoilla ehdoilla”. On vaikea myöntää, että kantaja olisi eritelmissä määrätyistä ja vuosittaisten konsessiopäätösten sisältämistä liikennöinti- ja kuljetusvelvoitteista huolimatta voinut hakea eri konsessioiden uusimista saamatta niistä taloudellista etua.

169 Tässä yhteydessä on huomattava, että kantaja tyytyy vetoamaan siihen, että vuosittaisten konsessiopäätösten sisältämät velvoitteet olivat vastoin kantajan taloudellista kehitystä koskevaa vapautta, mistä ovat kantajan mukaan osoituksena ne eri päätökset, joilla MIT hylkäsi kantajan

hakemukset reittien ja aikataulujen muuttamisesta. Kantajan tällaisen väitteen tueksi esittämistä asiakirjoista ilmenee yhtäältä, etteivät muutoshakemukset koskeneet reittejä, joille kantaja jo oli saanut konsession ja joita se liikennöi, vaan niiden reittien laajentamista, joille kantaja jo oli saanut konsession. Toisaalta on huomattava, että – kuten komissio on todennut riidanalaisessa päätöksessä – jo niiden konsessioiden yksinomaisuuden takia, joita MIT myönsi säännöllistä henkilöliikennettä harjoittaneille kuljetusyrityksille ja joita kantaja itsekin sai, kantajan pyynnöt, joissa oli kyse ”konsessioiden soveltamisalan laajentamisesta”, oli mahdollista täyttää vain, jos ne eivät olleet vastoin toisen liikennöitsijän oikeuksia.

170 Toiseksi on huomattava, että velvoitteet, joita kantajalle asetettiin vuosittaisten konsessiopäätösten nojalla 1.7.1992–2003 eli ajanjaksona, jonka aikana asetusta N:o 1191/69, sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella N:o 1893/91, sovellettiin nyt käsiteltävän asian tosiseikkoihin, eivät missään tapauksessa voineet antaa kantajalle oikeutta hyvitykseen.

171 Asetuksen N:o 1191/69 1 artiklasta, sellaisena kuin sitä sovellettiin 1.7.1992 lähtien, nimittäin ilmenee, että vain kaupunki- ja esikaupunkiliikennettä tai alueellista liikennettä harjoittaneilla yrityksillä oli mahdollisuus saada hyvitystä, mikäli valtio päätti asettaa niille tai pitää niiden osalta voimassa julkisen palvelun velvoitteita.

172 On riidatonta, että kantajan kyseessä oleva toiminta liittyy alueiden välisten reittien liikennöintiin, joten 1.7.1992 alkaen valtio ei voinut asettaa kantajalle julkisen palvelun velvoitteita eikä kantaja siis voinut vaatia hyvityksiä tällaisten velvoitteiden perusteella kannetuista taloudellisista rasituksista.

173 Lisäksi on niin, että vaikka kantaja voitaisiinkin tarjoamiensa palvelujen perusteella rinnastaa alueellista liikennettä harjoittaneeksi yritykseksi, on todettava, että kun otetaan huomioon se, ettei velvoitteita, joita kantajan oli noudatettava vuosittaisten konsessiopäätösten nojalla, ollut asetettu sille yksipuolisesti, ne kuuluivat välttämättä sopimusjärjestelmään, josta säädettiin asetuksen N:o 1191/69 14 artiklan, sellaisena kuin sitä sovellettiin 1.7.1992 lähtien, 1 ja 2 kohdassa; mainitussa artiklassa säädettiin erityisestä rahoitusjärjestelmästä, jonka yhteydessä ei voitu soveltaa tämän asetuksen II, III ja IV jaksossa vahvistettujen menetelmien mukaisia hyvityksiä (ks. vastaavasti tuomio 16.3.2004, Danske Busvognmænd v. komissio, T-157/01, Kok., EU:T:2004:76, 79 kohta).

174 Edellä esitetyn perusteella on todettava, ettei kantaja ole osoittanut, että komissio olisi tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan riidanalaisessa päätöksessä, etteivät Italian viranomaiset olleet asettaneet kantajalle yksipuolisesti asetuksessa N:o 1191/69 tarkoitettuja julkisen palvelun velvoitteita ajanjaksona 1987–2003.

175 Neljännen kanneperusteen ensimmäinen väite on siis hylättävä perusteettomana.

– Toinen väite, jonka mukaan komissio on katsonut virheellisesti, ettei kantaja ole osoittanut sellaisen taloudellisen haitan olemassaoloa, jolla voitaisiin perustella hyvityksen maksaminen asetuksen N:o 1191/69 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla

176 Kantaja väittää pääasiallisesti, että komissio on katsonut virheellisesti, ettei kantaja ole osoittanut, että taloudellisten haittojen olemassaolo oli määritelty ottamalla huomioon velvoitteen vaikutus yrityksen koko toimintaan asetuksen N:o 1191/69 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti, koska liiallisen hyvityksen riski oli nyt käsiteltävässä asiassa poistettu sillä, että julkisen palvelun velvoitteiden kantamisesta kantajalle aiheutuneet tappiot oli laskettu jälkikäteen.

177 Komissio kiistää kantajan argumentaation ja vaatii nyt käsiteltävän toisen väitteen hylkäämistä.

178 Tässä yhteydessä on todettava komission tavoin, että taloudellinen haitta ja liiallisen hyvityksen riski ovat kaksi erillistä seikkaa. Niinpä asetuksen N:o 1191/69 5, 10 ja 11 artiklan mukaan taloudellisen haitan osoittaminen on tarpeen sellaisen hyvityksen määrän määrittämiseksi, joka kuljetusyritykselle on maksettava julkisen palvelun velvoitteiden yksipuolisesta asettamisesta. Liiallisen hyvityksen riski sitä vastoin voi johtua useista tekijöistä, jotka voivat johtaa suurempaan hyvitykseen kuin yritykselle olisi asetuksen perusteella maksettava. Nyt käsiteltävässä asiassa on niin, että vaikka komission mielestä ilmoitettu toimenpide ei ole asetuksen N:o 1191/69 10 artiklan mukainen erillisen kirjanpidon – vain tällä voidaan komission mukaan ehkäistä liiallisen hyvityksen riski – tosiasiallisen puuttumisen takia, se on katsonut myös, ettei kyseinen toimenpide ole saman asetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukainen, koska kantaja ei ole osoittanut, että taloudelliset haitat oli määritetty ottamalla huomioon julkisen palvelun velvoitteen vaikutus yrityksen koko toimintaan. Koska kantaja ei ole esittänyt erityistä argumenttia sen osoittamiseksi, että se on päinvastoin osoittanut kyseisen seikan, nyt käsiteltävä väite on hylättävä täysin perusteettomana.

– Kolmas väite, jonka mukaan komissio on katsonut MIT:n tavoin, että enemmistökertomuksessa oli katsottu virheellisesti, ettei käytetty pääoma rajoittunut julkisen palvelun velvoitteisiin kohdistetun pääoman määrään

179 Kantaja moittii komissiota siitä, että tämä on katsonut MIT:n tavoin, että enemmistökertomuksessa oli katsottu virheellisesti, ettei käytetty pääoma rajoittunut julkisen palvelun velvoitteisiin kohdistetun pääoman määrään.

180 Komissio kiistää kantajan argumentaation ja vaatii tämän väitteen hylkäämistä.

181 Tässä yhteydessä on todettava suoralta kädeltä, ettei kantajan väite pidä paikkaansa. Kantaja nimittäin moittii komissiota siitä, että tämä on yhtynyt Italian viranomaisten enemmistökertomuksesta esittämään kritiikkiin siltä osin kuin kyse on sen pääoman määrästä, jonka kantaja sijoitti liikennöidessään julkisen palvelun velvoitteiden alaisia alueiden välisiä reittejä. Kantaja viittaa tässä yhteydessä riidanalaisen päätöksen 62 perustelukappaleeseen. On kuitenkin todettava, että mainittu perustelukappale sijaitsee riidanalaisen päätöksen siinä osassa, jossa komissio esittää tiivistelmän Italian huomautuksista. Komissio ei sitä vastoin omaksu Italian viranomaisten toteamusta tuen arviointia koskevassa päätöksen osassa.

– Neljäs väite, jonka mukaan komissio on katsonut virheellisesti, että koska kirjanpito ei ollut erillistä, ilmoitettu toimenpide ei voinut välttyä liiallisen hyvityksen riskiltä, joten se ei ollut asetuksessa N:o 1191/69 säädetyn yhteisen hyvitysmenettelyn mukainen

182 Kantaja moittii komissiota siitä, että tämä on katsonut, että koska kirjanpito ei ollut erillistä, ilmoitettu toimenpide ei voinut välttyä liiallisen hyvityksen riskiltä ja ettei se siis ollut asetuksessa N:o 1191/69 säädetyn yhteisen hyvitysmenettelyn mukainen. Tässä yhteydessä kantaja väittää, että ennen vuotta 1992 se ei ollut velvollinen erilliseen kirjanpitoon, sillä se ei saanut hyvitystä, ja että vuodesta 1992 alkaen sillä ei voitu katsoa olevan erillisen kirjanpidon velvollisuutta, koska sille ei enää voitu asettaa yksipuolisesti julkisen palvelun velvoitteita. Kantaja korostaa, että näin ollen siihen ei voida soveltaa edellä 136 kohdassa mainittua tuomiota Antrop ym. (EU:C:2009:290). Lisäksi kantaja väittää, että enemmistökertomuksessa esitetyn laskentamenetelmän avulla oli mahdollista välttää kaikenlainen liiallisen hyvityksen riski siltä osin kuin kyseinen menetelmä perustui julkisen palvelun velvoitteina kannettujen kustannusten jälkikäteiseen rekonstruointiin.

183 Komissio kiistää kantajan argumentaation.

184 Aluksi on korostettava, että kantaja vetoaa erityisesti siihen, ettei se ollut velvollinen asetuksen N:o 1191/69 5 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuun erilliseen kirjanpitoon siltä osin kuin kyseisen asetuksen mukaan Italian viranomaisilla ei enää ollut mahdollisuutta asettaa kantajalle julkisen palvelun

velvoitteita. Kantaja väittää myös, ettei edellä 136 kohdassa mainittua tuomiota Antrop ym. (EU:C:2009:290) voida soveltaa kantajaan siltä osin kuin unionin tuomioistuin on kyseisessä tuomiossa lausunut asetuksessa N:o 1191/69, sellaisena kuin sitä sovellettiin 1.7.1992 lähtien, säädetyn yhteisen hyvitysmenettelyn yksityiskohtaisista säännöistä.

185 Tässä yhteydessä on muistutettava, että asetuksen N:o 1191/69 10 artiklassa säädetään sellaisena kuin se oli alun perin, että liikennöinti- tai kuljetusvelvoitteesta maksettavan hyvityksen on vastattava suuruudeltaan yrityksen taloudellisen rasituksen vähenemisen ja sen saamien tulojen vähenemisen erotusta, jos kyseinen velvoite lakkautettaisiin kokonaan tai olennaisilta osin harkittavana olevaksi ajaksi. Tästä säännöksestä ilmenee, ettei hyvitys saa olla suurempi kuin taloudelliset rasitukset, joita yritykselle aiheutuu kantamastaan julkisen palvelun velvoitteesta.

186 Lisäksi asetuksen N:o 1191/69 1 artiklan 5 kohdassa, sellaisena kuin sitä sovellettiin 1.7.1992 lähtien, säädettiin seuraavaa:

”Jos kuljetusyritys harjoittaa sekä liikennettä, jota koskee julkisen palvelun velvoite, että myös muuta toimintaa, julkisiin palveluihin kuuluvaa toimintaa on harjoitettava erillisenä osastona, jonka on täytettävä vähintään seuraavat edellytykset:

a) kustakin toiminnasta pidetään erikseen kirjanpitoa ja kuhunkin toimintaan kuuluvaa osaa varoista käsitellään voimassa olevien kirjanpitosäännösten mukaisesti;

– –”

187 Tästä viimeksi mainitusta säännöksestä ilmenee, että toisin kuin kantaja väittää, kaikki kuljetusyritykset, jotka harjoittivat sekä julkisen palvelun velvoitteiden alaista liikennettä – joko tällaisen velvoitteen yksipuolisen asettamisen seurauksena, kuten mahdollisesti kaupunki- ja esikaupunkiliikennettä tai alueellista liikennettä harjoittavat yritykset, tai julkista palvelua koskevan sopimuksen tekemisen seurauksena – että myös muuta toimintaa, olivat velvollisia erilliseen kirjanpitoon 1.7.1992 alkaen.

188 Niinpä on todettava, että riippumatta siitä, ovatko Italian viranomaiset nyt käsiteltävässä asiassa rikkoneet asetuksen N:o 1191/69, sellaisena kuin sitä sovellettiin 1.7.1992 alkaen, 1 ja 14 artiklaa vai eivät jättäessään tekemättä nimenomaisesti sopimusta julkisesta palvelusta alueiden välisten reittien liikennöintiä koskeneiden vuosittaisten konsessiomenettelyjen päätteeksi – tätä kysymystä on kansallisen tuomioistuimen arvioitava esittämällä tarvittaessa ennakkoratkaisukysymys unionin tuomioistuimelle –, kantajalla säilyi velvollisuus erilliseen kirjanpitoon.

189 On kuitenkin huomattava, että koska kantajalla ei ollut oikeutta vaatia hyvityksiä 1.7.1992 lähtien, kuten neljännen kanneperusteen ensimmäisen osan tutkinnan yhteydessä jo todettiin, se, oliko kantajalla velvollisuus erilliseen kirjanpitoon mainitusta päivästä alkaen vai ei, on käytännössä merkityksetöntä nyt käsiteltävän asian yhteydessä.

190 Vielä on kuitenkin selvitettävä, oliko ilmoitettu toimenpide asetuksen N:o 1191/69 10 artiklan mukainen siltä osin kuin kyse on ajanjaksosta 1987–30.6.1992.

191 Tässä yhteydessä on huomattava, että koska – kuten riidanalaisen päätöksen 24 perustelukappaleesta ilmenee – vuosilta 1987–1992 ei ollut kustannuslaskentaa saatavilla, enemmistökertomuksen laatineet asiantuntijat jakoivat alueiden välisen linjaliikenteen kustannukset näistä palveluista kyseisenä aikana saatujen tulojen prosenttiosuuksien mukaan. Asiantuntijat ottivat kustakin vuositilinpäätöksestä kustannusten kokonaismäärän. Tämän jälkeen määritettiin ainoastaan toimintakustannukset vähentämällä kaikista kustannuksista kaikki muut kustannukset, nimittäin korot, rahoituskulut, omaisuuserien luovuttamiseen liittyvät tappiot, erilaiset tappiot ja kulut, välittömät verot ja loppumaksut. Alueiden väliseen linjaliikenteeseen liittyvät toimintakustannukset määritettiin lopulta tästä liikenteestä saatujen tulojen prosenttiosuuden perusteella.

192 Tästä seuraa, että vaikka enemmistökertomuksessa suositeltu hyvityksen laskentamenetelmä perustui, kuten kantaja väittää, kantajan kirjanpidon jälkikäteiseen analysointiin, siinä määriteltiin alueiden väliseen linjaliikenteeseen liittyneet kustannukset tästä liikenteestä saatujen tulojen prosenttiosuuden mukaan suhteessa kantajan kaikkiin tuloihin. Tällainen menetelmä perustuu – kuten komissio riidanalaisen päätöksen 129 perustelukappaleessa korostaa – olettamukseen, jonka mukaan kaikkien kantajan tarjoamien palvelujen osuus kustannuksista ja tuloista olisi vuodesta toiseen välttämättä sama. On kuitenkin katsottava komission tavoin, että tällainen olettama on itsessään vaikeasti hyväksyttävissä eikä se ole omiaan varmistamaan, ettei hyvitys ole suurempi kuin ne taloudelliset rasitukset, jotka kantajalle ovat tosiasiallisesti aiheutuneet julkisen palvelun velvoitteiden kantamisesta ajanjaksona 1987–30.6.1992.

193 Niinpä kantajan neljäs väite on hylättävä perusteettomana.

194 Koko neljäs kanneperuste on siis hylättävä perusteettomana.

Viides kanneperuste, jossa väitetään, että ottaessaan riidanalaisessa päätöksessä huomioon asiantuntijaryhmän kertomukset, joista Consiglio di Stato ei vielä ollut lausunut, komissio puuttui kansallisen tuomioistuimen lainkäyttötoimintaan

195 Kantaja väittää komission puuttuneen lainvastaisesti kansalliseen tuomioistuinmenettelyyn ottaessaan riidanalaisessa päätöksessä huomioon asiantuntijoiden, jotka Consiglio di Stato oli nimittänyt edellä 33 kohdassa mainitun Consiglio di Staton tuomion täytäntöönpanomenettelyn yhteydessä, enemmistö- ja vähemmistökertomuksen. Kantajan mielestä nimittäin nämä kertomukset ovat asiantuntijoiden Consiglio di Staton pyynnöstä tämän avuksi laatimia asiakirjoja, joiden arviointi kuuluu vain viimeksi mainitun toimivaltaan. Kantaja väittää, että suostuessaan ottamaan MIT:ltä lainvastaisesti saamansa asiantuntijaryhmän kertomukset huomioon ennen kuin Consiglio di Stato oli itse lausunut niistä komissio esti Consiglio di Statoa käyttämästä ratkaisuvaltaansa.

196 Komission mielestä tämä kanneperuste on jätettävä tutkimatta, koska kantaja esitti sen ensimmäisen kerran vastauskirjelmässään. Lisäksi komissio katsoo, etteivät kantajan argumentit ole perusteltuja, ja vaatii tämän kanneperusteen hylkäämistä.

197 Tässä yhteydessä on todettava, että – kuten komissio huomauttaa – kantaja on esittänyt tämän kanneperusteen ensimmäisen kerran vastauskirjelmässään perustelematta tällaista myöhäistä esittämistä uusien oikeudellisten seikkojen tai uusien tosiseikkojen ilmaantumisella. Kanneperusteessa ei myöskään ole kyse aikaisemmin kannekirjelmässä suoraan tai implisiittisesti esitetyn kanneperusteen laajentamisesta. Tästä seuraa, että 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohtaa koskevan oikeuskäytännön mukaisesti tämä kanneperuste on jätettävä tutkimatta (ks. tuomio 15.3.2006, Italia v. komissio, T-226/04, EU:T:2006:85, 64 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

198 Lisäksi on korostettava, ettei kantaja ole osoittanut, missä mielessä käyttäytyminen, josta se komissiota moittii, merkitsee sellaista unionin oikeuden rikkomista, joka voi vaikuttaa riidanalaisen päätöksen lainmukaisuuteen, joten kanneperuste ei täytä myöskään 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan vaatimuksia ja on tälläkin perusteella jätettävä tutkimatta.

199 Kaiken edellä esitetyn perusteella kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

200 Unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Simet SpA vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan Euroopan komission oikeudenkäyntikulut.

Gratsias Kancheva Wetter

Julistettiin Luxemburgissa 3 päivänä maaliskuuta 2016.

Allekirjoitukset

Sisällys

Asian tausta 1

Kantajan toimintaa koskeva lainsäädäntö- ja sääntelykehys 2

Unionin oikeus 2

Kansallinen oikeus 6

Kantajan muutoksenhaut kansallisissa tuomioistuimissa 8

Hallinnollinen menettely 9

Riidanalainen päätös 10

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset 12

Oikeudellinen arviointi 13

Tutkittavaksi ottaminen 13

Asiakysymys 14

Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan SEUT 107 artiklan 1 kohtaa ja asetusta N:o 1191/69 on rikottu 14

– Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa, joka perustuu tosiseikkoja koskevaan virheeseen 14

– Ensimmäisen kanneperusteen toinen osa, joka perustuu ilmeiseen arviointivirheeseen tai puutteelliseen tutkintaan siinä, onko sovellettava kansallinen lainsäädäntö unionin oikeuden mukainen 17

Toinen kanneperuste, jonka mukaan on loukattu periaatteita, jotka koskevat sellaisen vahingon korvaamista, joka yksityisille on aiheutunut jäsenvaltion rikottua unionin oikeutta 19

Kolmas kanneperuste, joka koskee perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä 20

– Ensimmäinen väite, jonka mukaan komissio ei ole selittänyt syitä siihen, miksi sen mielestä kantajan kirjanpito ei ollut luotettava 21

– Toinen väite, jonka mukaan komissio ei ole selittänyt riidanalaisessa päätöksessä, miksi sen mielestä tuottoa, joka ylittää swap-koron korotettuna 100 peruspisteellä, ei yleensä pidetä asianmukaisena perustana kohtuullisen voiton laskemiselle 22

Neljäs kanneperuste, jonka mukaan komissio on rikkonut SEUT 107 artiklan 1 kohtaa siltä osin kuin se on tehnyt useita ilmeisiä arviointivirheitä asetuksen N:o 1191/69 soveltamisessa 23

– Ensimmäinen väite, jonka mukaan komissio on katsonut virheellisesti, ettei kantajalle ollut asetettu asetuksessa N:o 1191/69 tarkoitettuja julkisen palvelun velvoitteita 23

– Toinen väite, jonka mukaan komissio on katsonut virheellisesti, ettei kantaja ole osoittanut sellaisen taloudellisen haitan olemassaoloa, jolla voitaisiin perustella hyvityksen maksaminen asetuksen N:o 1191/69 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla 26

– Kolmas väite, jonka mukaan komissio on katsonut MIT:n tavoin, että enemmistökertomuksessa oli katsottu virheellisesti, ettei käytetty pääoma rajoittunut julkisen palvelun velvoitteisiin kohdistetun pääoman määrään 27

– Neljäs väite, jonka mukaan komissio on katsonut virheellisesti, että koska kirjanpito ei ollut erillistä, ilmoitettu toimenpide ei voinut välttyä liiallisen hyvityksen riskiltä, joten se ei ollut asetuksessa N:o 1191/69 säädetyn yhteisen hyvitysmenettelyn mukainen 27

Viides kanneperuste, jossa väitetään, että ottaessaan riidanalaisessa päätöksessä huomioon asiantuntijaryhmän kertomukset, joista Consiglio di Stato ei vielä ollut lausunut, komissio puuttui kansallisen tuomioistuimen lainkäyttötoimintaan 29

Oikeudenkäyntikulut 29